

Rockefellerjevi in-teresi prizadeti vsled stavke v Coloradu

Rockefeller ima svoje kralje-
stvo obdano s svojimi privat-
nimi stražniki. — Zapriče-
nih je tudi čedno število šeri-
fovih deputirjev.

Denver, Colo. — Položaj v
stavkovnih okrožjih premogov-
nega polja v Coloradu je danes
bledeči.

Magnatje premoga zahtevajo
državno milico v aktivno služ-
bo. Pravijo, da šerifi in deputi-
ri ne morejo obvladati "ne-
varne situacije." Baroni s tem
priznavajo, da je stavka močna
in da njihovi privatni pobojniki
ne morejo ustrahovati rudarjev.
Piketiranje se vrši povsod,
seprav državna industrijska ko-
misija izjavlja, da je piketira-
nje nepostavno. V okraju Huer-
fano je večer več sto žensk o-
skalo premogovnike Coloradu
Fuel & Iron kompanije in pridob-
ilo nadalje rudarje za stavko.
Šerif Capps v Walsenburgu
je odredil mobilizacijo 50 novih
deputirjev. Voditelji stavke
ne morejo nemirov. Stavkarji v o-
kraju Huerfano so večer prejeli
slednja navodila: "Od naše stra-
ni ne sme biti nobenega izkiva-
nja k nasilju. Ako mora biti kdo
ubit, naj bo prvi kdo izmed nas."

Walsenburg, Colo. — Coloradu
Fuel & Iron kompanija, ki je
pod kontrolo Rockefellerja, ima
zastražena svoja rudarska sela
s privatnimi stražniki, da odga-
njajo stavkujoče rudarje.

Ko so se stavkarji blizili pre-
mogovnikom v Lesterju in Rou-
su so jim nasproti stopili oboro-
ženi privatni stražniki. Med
stavkarji, katerih je bilo dober
tucat, so bile tudi tri rudarske
žene. Ko so se približali kom-
panijski lastniki, je pred nje
stopil John Morgan, kapitan pri-
vatnih stražnikov, in jim s sa-
mokresom v roki ukazal, da mo-
rajo iz kompanijskega sela.
Ženske so šle naprej in se niso
brigale, kaj je čenčal kapitan
privatnih stražnikov. Za žens-
kami so šli tudi stavkujoči ru-
darji. Sledil je kratek pogovor
rudarji in pridružili so se stav-
ki. V obeh rudnikih je bilo za-
poslenih 162 rudarjev.

Uradniki premogovnika pri
Rousu se izgovarjajo, da so ru-
davske stavkovne straže prišle
po noči v rudarska sela in pre-
govorile rudarje, da so zastav-
kali.

Take govorice in poročila prav-
da šerifi kompanij, da bi tako
priklila, da se rudarji zastav-
kali, ker so odlašovali za stav-

Stavka rudarjev v Nem- čiji bo poravnana vsak čas pod pritiskom vlade

Vlada je dala rudarjem in last-
nikom premogovnikov ultimatum,
da se morajo zediniti.

Berlin, 21. okt. — Nemška
vlada je večer dala ultimatum
stavkujočim rudarjem in lastni-
kom rogov z zapovedjo, da se
morata obe stranki zediniti v
dvajsetih urah. Ako ne bo ze-
dinjenja, tedaj vlada forsira pri-
silno arbitražo in sama zviša ru-
darjem mezdo za 10 odstotkov
namesto 16 kot zahtevajo. Po
novem nemškem zakonu je
stranka, ki se ne podvrže sklepu
razsodišča, lahko kaznovana z
globo ali zaporom.

Vlada se je lotila teh ekstrem-
nih korakov na pritisk industri-
alcev, ko je zavižala po vsej
centralni Nemčiji splošna para-
liza valed stavke rudarjev. To-
varna za tovarno je zaprla vr-
ta, ko je zmanjkalo elektrike si-
le. Vse kemikalne tovarne v
Buckanu, tekstilne tovarne v
Chemnitzu in sladkorne rafine-
rije v Zeitzu in Dessauu počli-
vajo. Te tovarne izdelujejo
blago, ki se večidel izvaža na
tuje in skupček se v gotovi me-
ri porablja za plačevanje vojne
odškodnine.

Ford poslano
tekstilni tovarnar

Odprli je veliko tekstilno tovar-
no v Misouriju. — Tekstilni
delavci potrebujejo pomoči od
drugih delavcev.

New York, N. Y. — Dnevnik
pripoveduje, da Ford Motor
kompanija odpre veliko tekstil-
no tovarno v Sandburyju, Mass.
V tej tovarni bodo tkali debelo
platno, ki ga kompanija potre-
buje za svoje avto. Ampak v
resnici Ford ni šel sedaj postal
tekstilni tovarnar. Tekstilni
department ima kompanija že
blizu Detroitu. Vsaki dan izde-
lajo v tekstilnih delavnicah te
kompanije 3,500 jardov blaga
iz bombaža in tisoč jardov bla-
ga iz volne. Blago je široko po
54 in 60 palcev. Vrhnega izde-
lajo še 72,000 jardov umetnega
usnja.

Tovarnarji, ki izdelujejo avto,
postajajo vedno številnejši kot
tekstilni tovarnarji. To dejstvo
opominja druge delavce, da teks-
tilni delavci potrebujejo vedno
več podpore pri njih prizadeva-
nju za organiziranje njih neor-
ganiziranih tovarišev. Ob enem
je pa tu dokaz, da so se stro-
kovne organizacije stare šole
preživele in da so danes na me-
stu industrijske delavske orga-
nizacije. Delavci morajo biti ta-
ko organizirani, kot je njih na-
sprotnik, da zmaga juje.

Po neureč ustreležen.

Chicago. — William Lindner,
star 16 let, je bil v četrtki po
nesreči ustreležen v pekarni svo-
jega očeta na 4547 Montrose uli-
ci. Umrl je na poti v bolnišnico.
Njegov brat Charles je rekel, da
je puška, ki jo je kupil dan po-
prej, ležala na mizi in se je spro-
žila, ko se je obdržal ob njo, ko
je šel mimo nje.

Zensko oropali.

Chicago. — Trije roparji so
v petek zjutraj vstopili v stano-
vanje na 1430 N. Dearborn ob-
ceti in prisilili Claro Pemberty,
da jim je izročila \$128 in prstan
v vrednosti \$450. Roparji so
jo povezali z vrvmi in ji zama-
šili usta, da ni mogla vpiti na
pomoč. Za roparji ni sledi.

Rockefeller obdaril babišče.

New York, N. Y., 21. okt. —
John D. Rockefeller Jr. je po-
daril \$250,000 baptistični Church
Extension Society v Brooklynu
in Queensu.

ALI JE V FAŠ- STOVNI ITA- LIJI RES MIR?

Delavci v Benetiji napadli pet
županih uradov. — Demon-
stracija brezposelnih v Anco-
ni. — Političar v Turinu je
rešen. — V Bielli anizana
mezda za 30 odstotkov.

Zeneva, Švica. — Mussolini
skrbno gleda na to, da ne pridejo
v tujezemstvo vesti, ki pripove-
dujejo o nepokoju med delav-
skimi masami v Italiji. Take
vesti, ki povzročajo o nepokoju,
smatra Mussolini sučaj Italije
za nevarne, kar bi bilo težko do-
biti posojilo in obem bi bil
dokaz, da je njegovo rošljanje
s sabjo podobno pretenju človeka,
ki šuga drugim s palico, da
jih nabije, a je svezan na no-
gah in rokah, da ganiti ne mo-
re.

V resnici so pa v Italiji že
prva znamenja, ki govorijo, da je
ljudstvo sitno fašistovske dikta-
ture in gospodarstva.

V benetiskih provincah so brezpo-
selni delavci napadli pet župa-
niških uradov, da so avtorite
tako maršmarše, da se brigajo
le za aranziranje veselja in ban-
ketom, medtem pa pustijo ljud-
stvo umirati lakote.

V Anconi se je nesadovoljnost
ljudstva dokumentirala zelo
jasno. Dan pred prihodom
Mussolinija v mesto, se je v me-
stu vršila velika demonstracija
brezposelnih.

V Turinu je položaj zelo re-
šen. Sam Mussolini je poslal
lokalne avtorite, da mu poja-
si je položaj. Pri Fiat kompani-
ji je bilo odločeno, da se delav-
cev. Ta odločitev delavcev
je med delavci povzročila veliko
razburjenost. Lokalne avtorite
so bile v takim strahu, da
bodo kos nemirov, ako se po-
javijo. Mussolini je poslal za-
upnega osebnega agenta v Tu-
rin, da je intervjuval o položaju
Pontija, Agnelli, Gualina in
druga. Podali so mu zelo pesi-
mistične odgovore.

V okraju Bielle je bila utr-
ga na meza tekstilnim delavcem,
ki izdelujejo sukno, za 30 odstot-
kov. To se je zgodilo na ukaz
političnih voditeljev fašizma.
Delavci so zaposleni samo po
dva ali tri dni v tednu. Pod-
jetniki sami vidijo temno bodo-
nost pred sabo, kajti boje se ne-
pričakovanih isenadenj.

Ti pojavi govorijo jasno kot be-
li dan, da prihajajo prvi resni
sunki proti fašizmu in da bo
Mussolini imel dovolj posla, in
ne bo kmalu več imel časa svo-
jim sosedom kazati kovane pe-
sti.

Dva nemška hidroplana na
Azorih.

Horta, Azorski otoki, 21. okt.
— Drugo nemško letalo, Hein-
kelov hidroplan "D-1220", je da-
nes dospelo na Azorske otoke iz
Lisabona. Zdaaj sta tukaj dva
nemška hidroplana, ki čakata na
ugodno vreme za polet proti
Združenim državam.

Ameriška letalka Ruth Elder
in njen partner George Halde-
man sta odstopovala s portugals-
kim parnikom "Lima" proti
Lisabonu. Parnik je majhen in
počasen, zato bo plovlja trajala
več dni.

Francoška letalka dospela v Ar-
gentino.

Buenos Aires, Arg., 21. okt.
— Francoška avijatika Costes in
Lebriz sta večer dokončala po-
let s njunim letalom "Nungesser-
Coli" iz Pariza v Buenos Ai-
res. Polet je trajal deset dni v
troph prestankih. Preletela sta
600 milj. Costes in Lebriz sta
prva, ki sta preletela južnost-
lantski ocean brez odmore na o-
tokih.

All pride zaševa Portorikanov na dneval red v novem kongresu?

Portorikanci zahtevajo volilno
pravo za izvolitev svojega go-
vernerja. — Na otoku so se
razvili nelegalni monopoli.

Washington, D. C. — William
Green, predsednik Ameriške
delavske federacije, je naslovil
na predsednika plamo, v kate-
rem mu priporoča, da v svoji
poslanici omeni tudi trpljenje
portorikanskega delavstva in tako
priporoči kongresu, da portori-
ška zadeva pride na dnevalni red
v kongresu.

Green navaja v svojem pismu,
da se je konvencija Ameriške
delavske federacije v Los Ange-
lesu izrekla, da se predsedniku
dopisuje petičija, v kateri se
nanj apelira, da podvzame po-
trebne korake v interesu portori-
škega ljudstva, ki se nahaja v
izredno slabih razmerah. Med
te korake se prištevajo, da kon-
gres podali moč portorikancem
ljudstvu v legislativnih zadevah.
Portoriko naj ima pravico izvo-
liti svojega gubernerja in usta-
novi naj se portorikiški delavski
department. Dalje naj se ra-
širijo na Portoriko vse naprave
narodnega in ekonomskega ka-
rakterja v takem obsegu kot v
Združenih državah.

To pomeni s drugimi beseda-
mi, da naj Portoriko dobi vse
pravice države, razen pravice,
da volijo zastopnike v narodni
kongres in narodne uradnike.

Na konvenciji Ameriške de-
lavske federacije v Los Angele-
su se je naglašalo, da je razvoj
nelegalnih monopolov v produk-
ciji industrije in poljedelstva v
sveti s širjajočimi monopoliz-
mami portorikansko ljudstvo v be-
lino in nesrečo. Bogatini ne ma-
rajo plačevati davkov v primeri
s svojim bogastvom. Leto za
leto se izvodi do 60 odstotkov
otloških produktov. To izvodi
mala skupina privilegirancev,
medtem ko ljudstvo strada in
počasno umira bode.

Mussolini ne bo del
papežu države

Fašistovska vlada je odgovorila,
da bo "sveti oče" še dolgo ča-
kal na svoje kraljestvo.

Rim, 21. okt. — S papeško
državo, ki je prenehala ekala-
rati pred sedemindesetimi leti,
ne bo nič. "Rimsko vpraša-
nje" ostane še nadalje v vpraša-
nje. To je jasno povedal več-
raj oficijelni organ fašistovske
stranke "Foglio D'Ordini" s sle-
dečimi besedami: "Posvetna ob-
last papeža se ne more nikdar
več vzpostaviti niti v najbolj
reducirani formi."

Diplomatični razgovori med
fašistovsko vlado in Vatikanom
gleda realitve "rimskega vpraša-
nja" so trajali še dalj časa. Bile
so tudi razprave v časopisih.
Končno je "Osservatore Roma-
no" papeževu glasilo, pred par
dnevi objavil izjavo nekoga vi-
soknega cerkvenega dostojan-
stvenika, ki je rekel, da se to
vprašanje reši le na ta način, če
Italija odstopi papežu toliko te-
ritorija, da bo imel zvezo s mor-
jem in na tem teritoriju mora
biti papež suveren gospodar, ki
ne bo nikomur odgovoren.

Omenjeni organ fašistovske
stranke je pa to zahtevo Vati-
kana odločno odklonil, ko je za-
pjal, da o vzpostavitvi posvet-
ne papeške vlade ne sme biti go-
vora. Fašisti, ki "imajo vse
dvajseto stoletje pred seboj," ne
bodo nikdar abdicirali nikomur
fundamentamino pravico drža-
ve. Končno pa pravi list, da bo
"rimsko vprašanje" vedno re-
šeno. To je označeno s sledečimi
besedami: "V zgodovini se ni
bilo nikdar vzelo, ki ne bi bil
razsvetljen bodisi s silo, potrpe-

DUKOVO BOGA- STVO DIKTIRA V KAROLINAH

Duke Power kompanija je so-
vražnica javnega lastništva.
Ta kompanija je darovala za
univerzo, bolnišnico in za
podpore metodistiških pri-
digarjev, podpiranje airov in
druge milošinske naprave.

Charlotte, N. C. — Največji
in najbolj zagonetni nasprotnik
zagovornikov javnega lastništva
v obeh Karolinah je Duke
Power kompanija. Ta kompani-
ja je spravila pod svojo oblast
in kongrelo javne potrebitine v
piedmontskem industrijskem o-
kraju v obeh Karolinah, ki se
smatra za najbogatejšo pokraj-
no.

Ta kompanija prikriva potla-
čenje občinskih podjetij za jav-
ne potrebitine in svojo sprva-
nost do delavcev s plaščem po-
bojnega človekoljubja. Dalje
podpira univerzo v Durhamu,
N. C., bolnišnično delo v Južni
in Severni Karolini, vzdržuje
stare metodistiške pridigarje,
podpira airov in daruje še sa-
druga milošinske naprave.

Posledica takega postopanja
je ta, da so Dukovi interesi ako-
raj sveti v obeh Karolinah in se
jih ne sme nihče dotakniti. Tek-
stinski interesi se šibe pod težo
velikega plačevanja za električno
alo. Unijaki delavci se otepaajo
teh interesov, ki kontrolirajo de-
lavske smernice, kakor morejo
in znajo.

Dukova zapuščina, ki je ma-
tica Dukovih interesov, sestoji
iz petdeset milijonov začasnega
kapitala. Ta kapital je večinoma
vložen v teh kompanijah:
Duke Power, Southern Power,
Southern Public Utilities, Pied-
mont Northern železniški dru-
bi, Duke Farms, Judson Cotton
Mills, Aluminum kompaniji in
še veliko drugih podružnih kom-
panijah ali korporacijah. To za-
puščino je ostavil pokojni Jas.
B. Duke, ki je bil posnan pod
imenom tobačni kralj. Vsi ti
milijoni, ki jih je zapustil
tobačni kralj, prihajajo iz dela
tobačnih delavcev in farmarjev,
ki sade tobak. Ko del tobačnega
trusta je Duke narekoval nizke
cene za tobak, nizke delavske
mezde in dolgotrajne delavne
ure svojim delavcem, ki so ga-
rali v njegovih tovarnah in ta-
ko množili njegov imetek. Bil
je hladen in trd. Imel je malo
prijeteljev. Ko se je postalar,
je skušal razširiti svojo dušo
na ta način, da je priklenil svo-
je bogastvo na deljenje milošin-
ne. Tako je gošufal samega
sebe, ker je razpolagal s svojim
bogastvom tako, da ustvarja
drugo bogastvo.

Pri Dukovih interesih ni za-
poslen en sam organiziran de-
lavce. Med strojevodji na elek-
tričnih lokomotivah ni enega
unjskega delavca. Uslužben-
cem na cestnih železnikah je
prepovedano se strokovno orga-
nizirati. Delavci v električnih
centralah, niso člani unije.

Wilkes-Barre pod vodo.

Philadelphia, Pa., 21. okt. —
Reka Susquehanna je prestopila
svoje bregove in grozi antracit-
nemu polju v dolini Wyoming z
največjo povodnjo v zgodovini
tega okraja. Po štiridnevem
dežju je reka narasla za 25
čevljev. Trgovski del v mestu
Wilkes-Barre je pod vodo. Ve-
liko število družin je zbežalo v
hribe.

Ijivostjo ali bistroumnostjo. To-
ko bo tudi s rimskim vpraša-
njem. Edini zaključek je, da
vprašanje je tečajno, a ni ne-
mogoče.

Z drugimi besedami se to pra-
vi: Čakajmo! Mi lahko čakamo
celo večnost, dokler hočete ča-
kati vi.

Cerkov v Angliji raz- cepljena v tri stranke radi evolucije človeka

Skof Barnes, centralna figura v
sporu, pa odločno vtraja pri
svojem. Znanstvenik Keith
mu je prikočil na pomoč.

London, 21. okt. — Cerkov v
Angliji je valed spora radi bir-
minghamskega škofa drja. Er-
nesta W. Barnesa razpada v tri
stranke, ki so danes v ljutem
medsebojnem konfliktu. Take
krize še dolgo ni bilo v angličan-
ski cerkvi in kriza je lahko use-
depolna.

Odprto pismo škofa Barnesa,
naslovljeno na canterburškega
nadškofa, je prignalo krizo na
višek in adaj mora pasti kocha.
Dr. Barnes v tem pismu katego-
rično izjavlja, da ne veruje v
bojke ustvarjanje človeka, niti
ne veruje v prisotnost Boga v
podobih kruha.

Izjava je tako jasna in odlo-
na, da nadškof ne more mirova-
ti in cerkev bo morala nekaj
storiti. Kaj naj stori, je tečaj-
no vprašanje. Cerkveni advokat-
je se še niso zednili, po kate-
rem zakonu naj nastopi cerkev
proti upornemu škofu. Večina
cerkvenih advokatov je mnenja,
da škof Barnes, seprav ga izklju-
čijo iz cerkve, lahko še vedno
ostane birminghamski škof, do-
kler ne umrje ali sam ne odsto-
pi. To pa radi tega, ker angli-
čanska cerkev in država nista
ločeni in škofa imenuje kralj.

Tri stranke, ki so zapletene v
afero, so sledeče:

Prva je katoliška stranka, ki
je menda največja in najvpliv-
nejša. Ta stranka deluje za
skladišev v rimsko-katoliške cer-
kvi po gotovimi pogoji, zato
podpira rimske doktrine in na-
pada dr. Barnesa radi evolucije
človeka in njegovega zanikanja
transubstancije pretvoritve kru-
ha v božje telo. Vodja te stranke
je kanonik Bullock Webster,
ki je zadnji nedeljo javno napel-
dal škofa Barnesu v katedrali
sv. Pavla.

Druga stranka je evangelska.
To so ameriškim fundamentalis-
tom podobni fanatiki, ki prise-
zajo na biblijo in sovraštvo Rim.
Ta stranka podpira Barnesu gle-
de transubstancije, pobija ga pa
glede evolucije človeka.

Tretja stranka so modernisti
kot je škof Barnes, ki je njihov
vodja. Barnesov program je,
da se cerkev pomiri s modernim
vedo, sprejme reanico o razvoju
človeka in zavže vse svoje sta-
re malikovalke obrede in dok-
trine.

Sir Arthur Keith, predsednik
organizacije znanstvenikov v
Angliji, ki je pred nekaj tedni
izjavil, da o evoluciji človeka ne
sme biti več najmanjšega dvo-
ma, je večer odprto prišel na
pomoč škofu Barnesu s sledečo
izjavo:

"Znanstveniki lahko potrdijo
vsako znanstveno besedo, ki jo
je izrekel dr. Barnes. Jas nam
teolog. Moje delo je iskati in
iznašati znanstvene fakte. Kako
si cerkev tolači te fakte, mora
biti njena skrb, ne moja. Jas ne
odkrivam faktov zato, da bom
razburjal verovanja, ki jih za-
govarja cerkev. Nobena vera in
nobena cerkev mi pa ne more za-
brani, da bi ne razglasil faktov,
ki jih odkrijem."

Jasn cerkvena godba na Colham.

Praga, 21. okt. — Čehoslova-
kija je šla s jazzom korak dalje
kot Amerika. Znan čelki aka-
datelj Burian je pravkar preskri-
biral popolno cerkveno skladbo z
jazznimi instrumenti in ljudje
so zadovoljni. Zdaaj se na vrsti
jazzna žalostinke za pogrebi!

Naročite Mladinski list,
najboljši mesečnik za slo-
vensko mladino!

Milich obešen; Small se ni zmenil za apelo

Nesrečni Črnogorec je rekel v
zadnjem momentu, da je ubil
v silobranu in so ga drugi po-
rinili v kačo.

Marion, Ill. — Rado Milich,
črnogorski delavec, ki je ubil
Ward Jonesa, je bil v petek 21.
oktobra obešen v tukajšnji o-
krajni ječi. Milich je bil na gla-
su kot "gangež" znane Birgerje-
ve tolpe butlegarjev. Birger sam
ima na vesti dva umora in tudi
čaka na vešala. Milich pa je pred
sodiščem in do zadnjega mo-
menta trdil, da je streljal v si-
lobranu, nato pa so drugi gan-
geži njegove tolpe zvalili nanj
krivdo napadalnega umora.

Mnoga jugoslovanska društva
so apelirala na gubernerja Sma-
la, naj pomilosti Milicha od
smrtne kazni. Oglašali se je tudi
jugoslovanski poslaniki in pro-
sil guvernija, da spremeni
smrtno obsodbo v dožnino je-
čo. Small je pa odklonil vse pro-
šnje. Milich je bil pač "foreigner"
(tujerodec), ki ga ni škoda ...

Gilbert propovedal zvi- šanje plač v Nemčiji

Ameriški reparacijski direktor
odredil, da nemška vlada ne
more zvišati plač civilnim u-
radnikom.

Berlin, 21. okt. — Nemška
zbornica je danes izvedela, da
nemška republika ne more pla-
čevati svojih civilnih nameščen-
cev kakor bi sama hotela. Koeh-
ler, finančni minister, je infor-
miral zbornico, da s predlogo za
zvišanje plač civilnim uslužben-
cem in uradnikom ne bo nič, ker
je S. Parker Gilbert, ameriški
diktator za vojne reparacije,
protestiral proti vsakemu zviša-
nju. Gilbert je izjavil, da Nem-
čija ne sme povečati proračuna,
drugač denarja pa nima.

Pisalka se ubila.

New York, N. Y., 21. okt. —
Jane Johnson, 18 letna baletna
pisalka, je v torek zjutraj pa-
dla skozi okno 12. nadstropja v
hotelu Claridge in se ubila.

Ali pride zaševa Portorikanov na dneval red v novem kongresu?

Portorikanci zahtevajo volilno
pravo za izvolitev svojega go-
vernerja. — Na otoku so se
razvili nelegalni monopoli.

Washington, D. C. — William
Green, predsednik Ameriške
delavske federacije, je naslovil
na predsednika plamo, v kate-
rem mu priporoča, da v svoji
poslanici omeni tudi trpljenje
portorikanskega delavstva in tako
priporoči kongresu, da portori-
ška zadeva pride na dnevalni red
v kongresu.

Green navaja v svojem pismu,
da se je konvencija Ameriške
delavske federacije v Los Ange-
lesu izrekla, da se predsedniku
dopisuje petičija, v kateri se
nanj apelira, da podvzame po-
trebne korake v interesu portori-
škega ljudstva, ki se nahaja v
izredno slabih razmerah. Med
te korake se prištevajo, da kon-
gres podali moč portorikancem
ljudstvu v legislativnih zadevah.
Portoriko naj ima pravico izvo-
liti svojega gubernerja in usta-
novi naj se portorikiški delavski
department. Dalje naj se ra-
širijo na Portoriko vse naprave
narodnega in ekonomskega ka-
rakterja v takem obsegu kot v
Združenih državah.

To pomeni s drugimi beseda-
mi, da naj Portoriko dobi vse
pravice države, razen pravice,
da volijo zastopnike v narodni
kongres in narodne uradnike.

Na konvenciji Ameriške de-
lavske federacije v Los Angele-
su se je naglašalo, da je razvoj
nelegalnih monopolov v produk-
ciji industrije in poljedelstva v
sveti s širjajočimi monopoliz-
mami portorikansko ljudstvo v be-
lino in nesrečo. Bogatini ne ma-
rajo plačevati davkov v primeri
s svojim bogastvom. Leto za
leto se izvodi do 60 odstotkov
otloških produktov. To izvodi
mala skupina privilegirancev,
medtem ko ljudstvo strada in
počasno umira bode.

Mussolini ne bo del
papežu države

Fašistovska vlada je odgovorila,
da bo "sveti oče" še dolgo ča-
kal na svoje kraljestvo.

Rim, 21. okt. — S papeško
državo, ki je prenehala ekala-
rati pred sedemindesetimi leti,
ne bo nič. "Rimsko vpraša-
nje" ostane še nadalje v vpraša-
nje. To je jasno povedal več-
raj oficijelni organ fašistovske
stranke "Foglio D'Ordini" s sle-
dečimi besedami: "Posvetna ob-
last papeža se ne more nikdar
več vzpostaviti niti v najbolj
reducirani formi."

Diplomatični razgovori med
fašistovsko vlado in Vatikanom
gleda realitve "rimskega vpraša-
nja" so trajali še dalj časa. Bile
so tudi razprave v časopisih.
Končno je "Osservatore Roma-
no" papeževu glasilo, pred par
dnevi objavil izjavo nekoga vi-
soknega cerkvenega dostojan-
stvenika, ki je rekel, da se to
vprašanje reši le na ta način, če
Italija odstopi papežu toliko te-
ritorija, da bo imel zvezo s mor-
jem in na tem teritoriju mora
biti papež suveren gospodar, ki
ne bo nikomur odgovoren.

Omenjeni organ fašistovske
stranke je pa to zahtevo Vati-
kana odločno odklonil, ko je za-
pjal, da o vzpostavitvi posvet-
ne papeške vlade ne sme biti go-
vora. Fašisti, ki "imajo vse
dvajseto stoletje pred seboj," ne
bodo nikdar abdicirali nikomur
fundamentamino pravico drža-
ve. Končno pa pravi list, da bo
"rimsko vprašanje" vedno re-
šeno. To je označeno s sledečimi
besedami: "V zgodovini se ni
bilo nikdar vzelo, ki ne bi bil
razsvetljen bodisi s silo, potrpe-

All pride zaševa Portorikanov na dneval red v novem kongresu?

Portorikanci zahtevajo volilno
pravo za izvolitev svojega go-
vernerja. — Na otoku so se
razvili nelegalni monopoli.

Washington, D. C. — William
Green, predsednik Ameriške
delavske federacije, je naslovil
na predsednika plamo, v kate-
rem mu priporoča, da v svoji
poslanici omeni tudi trpljenje
portorikanskega delavstva in tako
priporoči kongresu, da portori-
ška zadeva pride na dnevalni red
v kongresu.

Green navaja v svojem pismu,
da se je konvencija Ameriške
delavske federacije v Los Ange-
lesu izrekla, da se predsedniku
dopisuje petičija, v kateri se
nanj apelira, da podvzame po-
trebne korake v interesu portori-
škega ljudstva, ki se nahaja v
izredno slabih razmerah. Med
te korake se prištevajo, da kon-
gres podali moč portorikancem
ljudstvu v legislativnih zadevah.
Portoriko naj ima pravico izvo-
liti svojega gubernerja in usta-
novi naj se portorikiški delavski
department. Dalje naj se ra-
širijo na Portoriko vse naprave
narodnega in ekonomskega ka-
rakterja v takem obsegu kot v
Združenih državah.

To pomeni s drugimi beseda-
mi, da naj Portoriko dobi vse
pravice države, razen pravice,
da volijo zastopnike v narodni
kongres in narodne uradnike.

Na konvenciji Ameriške de-
lavske federacije v Los Angele-
su se je naglašalo, da je razvoj
nelegalnih monopolov v produk-
ciji industrije in poljedelstva v
sveti s širjajočimi monopoliz-
mami portorikansko ljudstvo v be-
lino in nesrečo. Bogatini ne ma-
rajo plačevati davkov v primeri
s svojim bogastvom. Leto za
leto se izvodi do 60 odstotkov
otloških produktov. To izvodi
mala skupina privilegirancev,
medtem ko ljudstvo strada in
počasno umira bode.

Mussolini ne bo del
papežu države

Fašistovska vlada je odgovorila,
da bo "sveti oče" še dolgo ča-
kal na svoje kraljestvo.

Rim, 21. okt. — S papeško
državo, ki je prenehala ekala-
rati pred sedemindesetimi leti,
ne bo nič. "Rimsko vpraša-
nje" ostane še nadalje v vpraša-
nje. To je jasno povedal več-
raj oficijelni organ fašistovske
stranke "Foglio D'Ordini" s sle-
dečimi besedami: "Posvetna ob-
last papeža se ne more nikdar
več vzpostaviti niti v najbolj
reducirani formi."

Diplomatični razgovori med
fašistovsko vlado in Vatikanom
gleda realitve "rimskega vpraša-
nja" so trajali še dalj časa. Bile
so tudi razprave v časopisih.
Končno je "Osservatore Roma-
no" papeževu glasilo, pred par
dnevi objavil izjavo nekoga vi-
soknega cerkvenega dostojan-
stvenika, ki je rekel, da se to
vprašanje reši le na ta način, če
Italija odstopi papežu toliko te-
ritorija, da bo imel zvezo s mor-
jem in na tem teritoriju mora
biti papež suveren gospodar, ki
ne bo nikomur odgovoren.

Omenjeni organ fašistovske
stranke je pa to zahtevo Vati-
kana odločno odklonil, ko je za-
pjal, da o vzpostavitvi posvet-
ne papeške vlade ne sme biti go-
vora. Fašisti, ki "imajo vse
dvajseto stoletje pred seboj," ne
bodo nikdar abdicirali nikomur
fundamentamino pravico drža-
ve. Končno pa pravi list, da bo
"rimsko vprašanje" vedno re-
šeno. To je označeno s sledečimi
besedami: "V zgodovini se ni
bilo nikdar vzelo, ki ne bi bil
razsvetljen bodisi s silo, potrpe-

DUKOVO BOGA- STVO DIKTIRA V KAROLINAH

Duke Power kompanija je so-
vražnica javnega lastništva.
Ta kompanija je darovala za
univerzo, bolnišnico in za
podpore metodistiških pri-
digarjev, podpiranje airov in
druge milošinske naprave.

Charlotte, N. C. — Največji
in najbolj zagonetni nasprotnik
zagovornikov javnega lastništva
v obeh Karolinah je Duke
Power kompanija. Ta kompani-
ja je spravila pod svojo oblast
in kongrelo javne potrebitine v
piedmontskem industrijskem o-
kraju v obeh Karolinah, ki se
smatra za najbogatejšo pokraj-
no.

Ta kompanija prikriva potla-
čenje občinskih podjetij za jav-
ne potrebitine in svojo sprva-
nost do delavcev s plaščem po-
bojnega človekoljubja. Dalje
podpira univerzo v Durhamu,
N. C., bolnišnično delo v Južni
in Severni Karolini, vzdržuje
stare metodistiške pridigarje,
podpira airov in daruje še sa-
druga milošinske naprave.

Posledica takega postopanja
je ta, da so Dukovi interesi ako-
raj sveti v obeh Karolinah in se
jih ne sme nihče dotakniti. Tek-
stinski interesi se šibe pod težo
velikega plačevanja za električno
alo. Unijaki delavci se otepaajo
teh interesov, ki kontrolirajo de-
lavske smernice, kakor morejo
in znajo.

Dukova zapuščina, ki je ma-
tica Dukovih interesov, sestoji
iz petdeset milijonov začasnega
kapitala. Ta kapital je večinoma
vložen v teh kompanijah:
Duke Power, Southern Power,
Southern Public Utilities, Pied-
mont Northern železniški dru-
bi, Duke Farms, Judson Cotton
Mills, Aluminum kompaniji in
še veliko drugih podružnih kom-<

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE
LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Narodnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta; Chicago in Cicero \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta, in za inostranstvo \$9.00.

Naslov na vas, kar ima stik s 14000
"PROSVETA"
1407-59 So. Lawrence Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"
Organ of the Slovene National Benefit Society.
Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oglepaju n. pr. (Sept. 20-1927) poleg vašega imena na našemu posneti, da vam je s tem dnevnom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam ne ustavi list.

FARMARJI PRIHAJAJO K SPOZNANJU.

Napredek glede socialnih razmer v človeški družbi je skrajno počasen, ako je odvisen edino od zakonov, ki učinkujejo v njem. Ako bi nekateri ljudje ne občutili veliko preje učinka teh zakonov kot drugi in bi teh učinkov ne sporočili drugim, bi bil socialni razvoj še veliko počasnej, kot je. Kajti oni, ki imajo koristi od obstoječega socialnega reda, ne store koraka, da se socialni red izboljša v dobro splošnosti.

Vašed tega pride najprvo manjšina enega sloja do prepričanja, da je treba gotove socialne uredbe človeške družbe izpremeniti, da bo vse ljudstvo imelo koristi od te izpremembe, ter prične s propagando za izpremembo. Propaganda doseže v začetku majhen krožek. Nasprotniki vstajajo na vseh straneh in širijo protipropagando proti socialni novotariji, kot jo imenujejo nasprotniki vsake socialne preuredbe v splošno ljudsko korist. Propaganda za socialno preuredbo pa dobiva kljub protipropagandi čimdalje večje kroge, ako je stvar dobra in prepričuje ljudstvo, da je treba uvesti gotove socialne preuredbe v interesu izboljšanja ljudskega gospodarskega položaja. Tako se krožek za nove socialne uredbe vedno bolj veča in končno postane tako močan in velik, da se občutita njegov vpliv in moč.

Ta propaganda se vrši pod različnimi imeni, a cilj je vedno enak: izboljšanje socialnih razmer v korist ljudstvu. Čitatelji se bodo spominjali, kako se je pred leti ustanovila Nestransarska liga v Severni Dakoti. Zagovorniki privatnih interesov so se ljuto zaganjali v njo, da preprečijo razširjenje idej v sosedne države, ki jih je propagirala liga. Kjer so nasprotniki mogli, so izrabili tudi svojo politično in gospodarsko moč, da preprečijo prodiranje idej Nestransarske lige med ameriške farmarje. Razširjevanja njenih idej niso mogli preprečiti, ki so bile v svojem jedru zdrave. Ustanovile so v mnogih državah organizacije med farmarji, ki imajo take in slične ideje v svojem programu, kot jih je imela Nestransarska liga, akotudi ne povsod pod njenim imenom.

V Iowi se farmarji organizirajo pod imenom "Nepredni farmarji." Ta organizacija ima svoj glavni stan v Mason Cityju. V svoj program je sprejela točke, ki pokazujejo, da ta organizacija ni samo po imenu napredna, ampak je sprejela tak program, da se lahko o nji reče, da je res napredna in da se političarji starih strank—demokrate in republikanske, prekrizajo, kadar citajo njen program, kakor se pobožen človek prekrizja, kadar sliši izgovoriti peklenščkovo ime.

Konvencija te organizacije se je obdržavala v Forest Cityju in se izrekla za socializacijo produktivnih in razdelivnih sredstev in virov narodnega bogastva. V svojem predgovoru povdarja, da nimajo producenti bogastva in velike kapitalistične kombinacije ničesar skupnega. Kapitalistični interesi in bančni gospodarji države, ki producira bogastvo na svetu, v razmerah trajne sužnosti. Boj med tema dvema razredoma se bo poostreval, dokler se delavne mase ne organizirajo, da lahko prevzamejo mašinerijo produkcije, distribucije in izmenjave, da se te agencije obratujejo v dobro vseh mesto samo v dobro peščice ljudi.

Organizacija kot taka, naj bo ob vsaki priliki in času pripravljena z drugimi državnimi ali narodnimi skupinami delati za priboritev idealov, kot so tu proglašeni.

Ta predgovor pojasnjuje v odločni besedi, da se napredna misel ne da ukovati v ječe in spone in da se pojavlja tam, kjer so nasprotniki vsakega napredka komaj pričakovali. Najmanj so pričakovali, da se ta misel pojavi med farmarji, kajti farmarji so pri njih veljali že od nekdaj za najkonservativnejši element. Nanj so gradili trdnjavo konservatizma. Zdaj se pa temelji te trdnjave že tudi zibljejo in majejo in je le še vprašanje časa, kdaj prične pokati njeno zidovje in kazati očitno znake njene razpadanja.

SLIKE IZ NAŠELINE

8. poto.

Po svetovni vojni je mila domovina, kar jo je pod Italijo, zelo tužna in žalostna. Kar se tiče mojega rojstnega kraja v Planini na Notranjskem, je tuja in žalost še posebno velika, kakor mi poročajo. Pravkar sem prejel pismo prijatelja iz Ljubljane, kamor se je preselil iz Planine. Niti dan ne mine, piše, da bi ne bil kakšen Planinec aretiran in odpeljan v Postojno, ki je čela pod Italijo; Planina je razdeljena na pol, ker meja Italije in Jugoslavije peče ravno skozi Planino.

Do lani je bil v Postojni pred šolo na trgu spomenik pesnika Miroslava Vilharja. Na njem so bile vklesane njegove besede:

"Čujte gore in bregovi, da sinovi Slave smo..."

Toda sedaj, kakor poročajo, so Lah odstranili spomenik našega slavnega pesnika, katerega oče je imel veliko posestvo na Kalcu pri Bači. Na spomeniku so bile vklesane tudi človeške ribice, ki žive v svetovno znani Postojnski jami. Na vrhu spomenika je bilo opraja Miroslava Vilharja. Vilhar je zgodovinsko poznana oseba, kajti on je bil tisti, ki je sklicaval ljudstvo v slovenske tabore. Ta moč velikih zaslug za Slovenca je sedaj sramoten od vandalskih Lahov. Kakor sem izvedel leži njegov oskrunjen spomenik sedaj na pokopališču v južni Postojni. Baje ga bodo sedaj prepeljali v Planino, kjer je v Vilharjevo hišo že vsidana pločka z napisom, da je bil on v tej hiši rojen. Ker bo kmalu sto let od takrat, se bo ob tej priliki to izrazilo. Meja med Italijo in Jugoslavijo gre ravno skozi Planino. Pomislite torej kakšna težava za prebivalce. Tužna Planina.

Domache razmere? Kakor se čuje je v Planini vse navzkriž: eden je proti drugemu. Komu naj človek verjame, komu pomaga? — Kmalu po svetovni vojni smo se Planinci v Ameriki zbrali, da postavimo 38 padlim stritvam iz Planine ploščo, na kateri bi bila imena vseh. Par let smo prosili za dovoljenje, toda brez uspeha. Odgovor smo namreč prejeli od župnika L. Mi smo odgovorili, da bomo mi sami tu v Ameriki preskrbeli vse. Kmalu nato je prišel odgovor, da naj pošljemo denar, da bodo vse tam uredili. Toda ker smo imeli še prej akuzne a pošiljanjem denarja za razne stvari, smo lepo denar obdržali. Že večkrat je bil v Ameriki nabrani denar porabljen v starem kraju za druge namene kot je bil namenjen. Poleg tega pa so še ubogega kmeta odirali, da je moral za isto stvar plačati še enkrat. Ravno tako nas je hotel potegniti župnik L. pa se mu nismo dali. To je oni planinski župnik, ki je svoječasno navdušal slovenske otroke, naj slave svojega sovraga. Takrat je bila toška proti učitelji, ki je otroke učila, naj Jugoslavijo na čast pojejo, ne pa na čast sovragu našega naroda. Župnik L. je seveda propadel, ker obravnava se je vrnila v Ljubljano. Bila je toška proti navadni učitelji, ki je navduševala mladino za svojo lastno grudo.

Ali naj tedaj človek zaupa našim dušnim pastirjem, ki se obrnejo, ne val, po vetru. Ubogo ljudstvo, ki je prišlo pod italijanski jarem. Potem pa se dobe še taki ljudje kot je župnik L., ki je inteligenten, pa dela za sovraga. Če kakšen priprost človek nasede fašistom, ni tako čudno in podlo, kot če izobraženec kaj takega stori, posebno pa še, če ima vpliv nad ljudstvom.

Nerad pišem o tujah naših zatiranih bratov na Primorskem, toda ne morem drugače, ker mi vedno misli uhajajo na moj rojstni kraj, ki trpi pod peto Mussolinija. Našem narod pod Italijo žuga pogin, kajti "večni" Rim tako ukazuje, ko pravi, "moli in delaj", a je sedaj spremenil ta izrek v "trpi in moli".

Ni ni čudnega, če se jezik naroda v tujini polagoma izgublja, toda bolj žalostno pa je dejstvo, da se kaj takega vrši na

lastnih tleh v domovini. Slovenski narod in Jugoslavija bi se pač morala potegniti za manjšinske pravice svojih bratov pod Italijo. Zahtevati bi morali, da imajo Slovenci na Primorskem svoje šole, društva in zbirališča, kjer bi se gojila narodna kultura. Zakaj pa imajo Italijani v Dalmaciji pod Jugoslavijo pravico do svojih šol in do pouka svojega jezika. Zakaj bi Jugoslavija na stori kakšen korak v tem oziru?

Pred kratkim sem čital v A. S., da se je v staro domovino odpeljal rev. Kazimir. Kazimir na dolgo in široko poroča o domači politiki in se zgraža nad dr. Švangelmom in drugimi, ki ne trobijo v njegov rog. On laže, da je bil rojak Pucelj saluner v Ameriki. Ne, rev. Kazimir, mr. Puceljna smo poznali v Ameriki kot dobrega urednika pri listu A. S. Vi samo zgarate v domovini in lažete, da je on bivši saluner. Ako ste vi rev. Kazimir imeli v Ameriki poleg vaših raznih dohodkov še kakšne postranske zasluge z vašim razupitim misijonom, s katerim ste kar grabili bogastvo skupaj, ne smete še te lepe čednosti obestiti na drugega poštenega rojaka. Vse to ste delali pod krinko meniške auknje, ker ste vedno pripovedovali, da ste ubožni. Gotovo se tudi še spominjate, ko je bila cerkev sv. Vida v Clevelandu zabita. Saj ste tudi vi imeli prve ceremonije nad nekim salonom za vaše slovo v Clevelandu. Puceljna pustite kar v miru, ker imate veliko več grehov kot on.

Vemo tudi, da ste bili podpirani še od nekdanje Avstrije. Tudi vemo, ko pravite, da ste šli v staro domovino radi zdravja, da temu ni takó. Vmes so bile druge stvari, radi katerih so vam postala tla v Chicagu med franciskani prevroča, kajti že par let nazaj ste pričeli izgubljati vpliv tudi pri njih, ker ste tako lepo ravnali. No sedaj ste pa še dobili medaljo sv. Sava, ki se vam tako pristopa kot izdajalcu krona. — Matija Pogorelec.

Volimo delavske zastopnike! Sharon, Pa. — Delavske razmere so tukaj v splošnem slabe, draginja pa je ravno tako velika kot je bila v boljših časih. Zima se bliža in mnogo očetov in mater premišljuje, kako si bodo nakupili kuriva in gorke obleke v teh mizerih časih.

Tukaj sedaj zbirajo denar za Community Chest fund. Mislijo nabrati čez sto tisoč dolarjev. Največ fehtajo pri delavcih, kateri pa itak nimajo nič. Človek bi tudi nič ne rekel, ako bi šel denar v resnici v dobrodelne namene. Toda večina nabranega denarja gre za uradnike in nepotrebne organizacije, le malo ga pride na mesto, za katero se je fehtalo. Ako bi siromašen delavec kaj vprašal, bi mu s težavo kaj dali.

Dne 3. oktobra je na tujakšnjem okrajnem sodišču sodnik obsodil 72 let staro ženo na dve leti prisilnega dela radi kršitve suhega zakona. Naj čitatelji Prosve te sami sodijo, če je taka obsodba na mestu za tako staro ženo. Korupcija pa je čedalje večja, ki jo povzroča Volsteadov zakon. Pri tem velja naš slovenski pregovor, ki pravi: Kdor maže, ta vozi.

V tujakšnjem kraju je sedaj približno 70 slovenskih družin in vsi sposobni so akoro že ameriški državljani. Ker se bližajo volitve, okrajne in mestne, bodite oprezní, za koga boste oddali svoje glasove. Sedaj imamo, zopet priliko, da postavimo uradnike, ki bodo gledali za naše interese, ki so v resnici za dobrobit delavca in države. Vsek delavec naj voli za okrajnega pravika (district attorney) Josepha Nelsona. On je že dosti dobrega storil za delavce. Naj navedem tole primero: Leta 1923 so bili akoro vsi uradniki Hrvatskega radikalnega kluba tukaj aretirani in odpeljani v Pittsburgh. Člani kluba pa niso bili vstanu dobiti nobenega advokata, ki bi jim pomagal, niti za denar ne. Potem so vprašali Nelsona, ki je bil takoj pri volji pomagati jim. Vprašali so ga, koliko jim bo računal, pa je odvrnil: "Povrnite mi vošne vošne stroške, pa bo vse O. K." Še veliko drugih sličnih slučajev bi lahko našel, pa naj ta radi prostora zadostuje. Torej delavci, volite ljudi, ki so vam naklonjeni, pa ne take, ki se vam ližejo kadar je čas volitev, ko pa ste vi v potrebi, vam pa hrbet pokažejo.

jev bi lahko našel, pa naj ta radi prostora zadostuje. Torej delavci, volite ljudi, ki so vam naklonjeni, pa ne take, ki se vam ližejo kadar je čas volitev, ko pa ste vi v potrebi, vam pa hrbet pokažejo.

Konvencija Ameriške delavske federacije je pravkar končala. Pazno sem čital vsa tozadnja poročila o poteku konvencijah sej. Mislim a m, da bodo delegatje naredili kaj za delavske koristi, pa niso nič. Delavcem v Ameriki je potrebna močne politične organizacije, pa jo zeleni W. Green odločno odklanja. Dokler ne bo ameriško delavstvo močno organizirano v svoji politični stranki, ne moremo pričakovati nikakega uspeha in nikakih zakonov delavstvu v prid. Sodniki Shoemakerjevega kalibra pa bodo delali z delavci kar se jim bo pač poljubilo in kar jim bo kompanija ukazala. Če se prav spominjam, ni bila do sedaj še nobena velika stavka dobljena in tudi ne bo, dokler bodo na krmlju Greeni in Lewisi. To so menda sami kompanijski podrepani, ali se pa ne zavedajo svojih dolžnosti, ker so preveč konservativni.

Delavstvo se mora organizirati gospodarsko, strokovno in politično. Po mojem mnenju je glavna organizacija za delavstvo politična. Kajti kadar bo delavstvo imelo v uradih moč, tedaj bo šele dobilo svoje pravice. — Joe Gern.

Mi se ne smemo podati! Marsteller, Pa. — Ker sem tudi jaz na stavki, sem se odločil, da malo opišem naše razmere.

Naš lokal št. 2246 U. M. W. of A. v 2. distriktu šteje 439 članov izmed tega števila nam se je dosedaj izneverilo samo 5 članov, da so pustili unijo in šli stavkovskat. Slovenca ni razen mene nobenega tukaj.

V sredi meseca avgusta sem misljal, da je tukaj napovedana vojna. Pripeljalo se je v naselbino okoli dvajset trukov državnih policije in deputirerifov. Drugi dan po prihodu so pričeli graditi barake zanje in šerif je dal sedmim družinam naznani, da se morajo v teku enega tedna izseliti. Med temi sedmimi sem bil tudi jaz. Dobili smo si stanovanja v bližnjem mestu Barnesboro in okolici ter čakali na šerifa, da pride in nas postavi ven iz kompanijskih hiš. Kar smo čakali se je tudi zgodilo. Naša unija je preakrnela truke in šerif je s svojimi pomagači zložil pohištvo na truke, potem smo si pa sami morali poskrbeti, da smo pohištvo razložili. Ko nas je kompanija postavila iz naselbine, so takoj pričeli dovažati skebe. Prišli so iz Pittsburgha, Akrona, Ohio, Johnstowna, Pa., in od drugod. Toda kakor hitro jih je kompanija dobila, smo jih mi razgovorili, da so pustili delo in odšli.

Kompanija si je tudi mislila, da ko nas bo izgnala iz naselbine, se bodo ostali prestrašili in se povrnil na delo. Ali hudo se je motila. Začela je deliti novice tudi drugim, a ker se nihče ni zmenil, da bi šel delat, je kompanija zopet razposlala novice ter je prišel šerif in izgnal vse (razen dveh družin, ker so možki šli skebat) iz naselbine. Danes ni nikogar več v naselbi in v kompanijskih stanovanjih razen skebov.

Mi smo prepričani, da se bo kompanija podala prejšnjalej. Tukaj dela sedaj kakih sto skebov in ves premog je naložen a stroji, pa vseeno ne morejo več naložiti kot 250 ton na dan. Vaak skeb ima dnevne mezde po \$6. Razen teh pa ima kompanija še 40 "pusyfootov", tako da stane kompanijo vsaka tona premoga več kot štiri dolaje. Koliko časa bo mogla kompanija še vzdržati je še vprašanje.

Premoga v tej okolici ni moč goče kopati brez izurjenih unijskih rudarjev. Kompanija to ve, kajti vsak dan prinese kakšnega mrtvega skeba iz jame. Razume se, da mi stavkarji nimamo nobene pravice, kompanija pa vso.

Delavčeva opazovalnica

Piše Ivan Molek.

Dekalog za moške in ženske. Joseph Sabath, čikaški "divorce judge", razporoči sodnik, ki se ponaša, da je v teku svoje kariere zakonito ločil preko 10,000 zakonskih parov, je bil letos v Parizu. Sel je tja, kakor pravi, da preštudira francoski sistem izravnavanja družinskih sporov. Vrnil se je malo poparjen. Dobil ni nič konkretnega, kar bi mogel aplicirati na ameriške razmere.

Sabath pa je trda kost. Na svoja stara leta je zabredel med moraliste in zdaj hoče reformirati zakone, da bo manj divorsov. Spisal je dekalog (deset zapovedi) za moše, drugi dekalog za žene in tretjega za zakoncu. Tri dekaloge.

Kaj je Sabath povedal novega v treh dekalogih. NE. Vse to so še drugi moralisti povedali pred njim — kljub temu je on sam razvezal 10,000 parov. Sabath svetuje zakoncem, da se ljubijo, naj se ne prepirajo, odkriti morajo biti, držijo naj skupaj in si omislijo lastni dom. Vse to pomeni ravno toliko, kakor če bi jih rekel: "Zdaj pa skrbite, da vam zrastejo peruti in potem malo poletite po zraku nad šumo ali jezerom!"

Sabath ni dal nobenega zdravlja za zakon: kakšni ljudje smejo skiepati zveze in a kakšni pogoji, daj mora vedeti, da divors izpira iz zakona. Kjer ni poroke, tam ni razporeke. Kjer je ločitev, mora biti v zakon.

"Povprečni Američan"

Našli so ga v Fort Madisonu, Iowa.

Fort Madison, Iowa. — V tem mestu so po dolgem iskanju našli "povprečnega Američana" v osebi Roy L. Grayja, malega trgovca. Zvedenci, ki se razumejo na take povprečne reči, so zaključili, da Roy L. Gray ima v sebi povprečni značaj, mišljenje, poklic, fizično postavo in starost vseh 118,000,000 prebivalcev Združenih držav. Ali so uganili? — Poglejmo: Naš "povprečni Američan" je businessman, kadi smoke in čika tobak, šita sportne vesti in obožuje Tunneyja; za politiko se zanima le takrat, kadar se bližajo volitve in glede prihodnjega predaednkia miali, da bi bil Hughes še najboljši; glede prohibicije mu je vseeno, če je ali ni; čikaški župan "Big Bill" mu ugaja; o Ligi narodov in lokarnem paktu ne ve ničesar; o Mussoliniju ve toliko, da mora imeti dobrega častnikarskega agenta; največji sedanjí Američan je Lindbergh, in "flapperke" so all right.

Ko je reporter nastavlil kamero, se je "povprečni Američan" ustrašil. On misli, da časopis objavlja alike samo velikih moči in velikih zločincev — on pa ni prvo ne drugo.

Prodaj za informacije

(Odgovori na vprašanja).

Brooklyn, N. Y. — J. S. — Knjiga za pouk esperanta v angleščini se dobi v vsaki večji knjigarni. Tudi besednjak se lahko dobi. Dali se v večernih šolah vrši poduk mednarodnega pomožnega jezika esperanta, nam ni znano. V slovenščini je izdan ročnik ali mali besednjak, ki si ga lahko prebrskate, ako pišete kakšni večji knjigarni v Ljubljano. Vredno bi bilo poskusiti tudi pri listu "Jutro", Ljubljana, Knafova ulica št. 5, I.

Emeigh Run, Clymer, Amaburg, Ehrinfeld in še nekaj drugih. Rojaki, stojte proč od teh krajev in povejte to še drugim delavcem. — James Widmar, tajnik lokalna 2246 U. M. W. of A.

SENATOR FLETCHER PROTI PRIVATNEMU LASTNIŠTVU TRGOVSKEGA BRODOVLA

On zahteva, da vlada obdrži trgovske ladje in jih obratuje v dobro ljudstva.

Washington, D. C. — Senator Fletcher iz Floride, demokrat in član trgovskega odseka, je obelodanil pismo, v katerem obratuje, da vlada trajno obratuje trgovske ladje. On pravi, da se naj vsi sistemi privatne trgovske plobove odpravijo, narod naj pa sam prevzame nalogo transportiranja produktov v tujemskem dežele.

Fletcher obtožuje, da se od tistega časa, ko je bil sprejet trgovski pomorski zakon, zamerja ameriška trgovska mornarica, dasiravno je bil ta zakon sprejet z namenom, da se zgradi trgovsko brodogradnja, ki ga bo lastovala in obratovala vlada. Republikaški političarji so ves ta čas tratili svojo energijo, da se trgovsko brodogradje izroči privatnim interesom. V teku procesa, ki se je razvil, da se vlada znebi trgovskih ladij, je administracija akoraj odnehala. Dogodilo se je, da so bili privatni interesi povabljeni z okrožnicami, da kupijo ladje, rekoč, da cena ne da la nobene razlike.

Fletcher pravi, da je prišel čas, ko mora vlada spoznati, da je te vrste politika ponesrečila in da za to spozna, da je bilo nemogoče ustvariti ameriško trgovsko brodogradje pod kontrolo privatnih interesov.

Kajenje in kratka krila bodo povpešile ženske emancipacije. Madison, Wis., 21. okt. — Profesor psihologije na wisconsinški univerzi William H. Sheldon je dejal na seji psihologičnega kluba, da morajo dekleta nositi kratka krila in kaditi cigarete, da s tem izzivajo in razdajajo udarec obstoječim spolnim institucijam in konvencionalnostim.

Samomorov med dijaki ni pripisovati moderni znanosti kot trdijo fundamentalisti, pravi W. H. Sheldon. Vzroki leže v tem, da se dijaki ne morejo prilagoditi moderni znanosti, ker so bili v mladosti zastrupljeni po verskih mitologijah in nesmiselnostih. Ženska, ki se hoče osvoboditi, se mora otresti verskih pravilic in delati na to, da se danje socialne in spolne institucije odpravijo. Kadar se to zgodí, tedaj pride ženska emancipacija.

NABOČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENC!"

Vesti iz Jugoslavije

NARASTEK SOCIALISTIČNIH GLASOV V LJUBLJANI.

(Izvirni dopis "Prosveti.")

Občinske volitve v Ljubljani

so prinesle zmago samostojnim demokratom in sicer kljub temu, da je klerikalni aparat deloval s polno paro. Delavske stranke, ki so nastopile tudi pri teh volitvah, še vedno niso mogle povsem dobiti pod svoj vpliv ljubljanskega delavstva. Vendar pa imajo ljubljanske volitve za orientacijo marxističnega delavstva zopet važen pomen, kajti tudi s temi volitvami se pričelja nova razdobje v slovenskem delavskem gibanju, ker je tudi prestolnica Slovenije — Ljubljana pokazala, za katero smer se je odločil slovenski proletarijat.

Gotovo je, da se je pričakovalo, da bodo volitve v ljubljanski občinski svet prinesle večjih ali manjših iznenadenj. Ali izid volitev je znova dokazal, da zmaga stara socialistična orientacija. Dogodki zadnjih let so v Sloveniji slednjič ustali položaj in ustvarili socialistično bazo (temelj) delavskemu gibanju Slovenije.

Ljubljanske občinske volitve znova pomenijo padec komunističnega vpliva, narastek socialističnih glasov, konsolidacijo socialistične delavske stranke in indirektno likvidacijo Bernotovih "socialnih demokratov." Pri teh volitvah so dobili združeni socialisti 597 glasov, a komunisti z Bernotovi samo 392 glasove. Od 11. septembra, ko so se vršile volitve v narodno skupščino, so socialisti napredovali za 99 glasov, za isto toliko pa so v tem času nazadovali komunisti.

Ta narastek socialističnih glasov torej ni brez pomena. Ta narastek je znova nov dokaz stremjenja razredno-zavednega delavstva po socialistični stranki, ki naj s pametno gospodarsko, socialno in strokovno politiko pomaga na ozdravljenju sedanjih razmer.

Stanovanjsko vprašanje še vedno dela preglavice merodajnim krogom v Jugoslaviji. Lankega leta so podaljšali sedaj še veljavni stanovanjski zakon do 1. novembra 1927, s katerim je vsaj nekoliko zaščiten stanovanjski najemnik. Kot v vseh državah se je stanovanjska kriza pojavila tudi v jugoslovanski državi. Vendar pa se je stanovanjsko vprašanje razen v Jugoslaviji in Avstriji povojno rešilo s tem, da se je uspešno reguliralo odnose med hišnimi gospodarji in stanovanjskimi najemniki. Izgleda pa, da to vprašanje še dolgo ne bo rešeno, ker nimajo odgovorni faktorji niti moči niti volje odpraviti stanovanjsko krizo z nekim konkretnim zakonom, ki bi naj uredil stanovanjske odnose med gospodarjem in najemnikom in ki bi naj obremenil in prisilil banke in večje podjetja, da bi zidala za svoje delavce in uslužbenke potrebna stanovanja.

V Sloveniji se je v zadnjem času v tem oziru res precej naredilo. Zidale pa so se posebno manjše družinske hiše ponajveč s tremi ali štirim sobami. Zida precej Ljubljana in pa nekatera posebno v ta namen ustanovljena društva. Veliko uspehov je v tem oziru dosegla stavbna zadruga "Stan in dom", kateri predseduje A. A. Kristan. Hiše in vile te zadruge so predvsem namenjene delavskim in uradniškim slojem. — Upati pa je, da se stanovanjsko vprašanje ne bo zanemarjalo, vsaj v Sloveniji, kjer se je dosedaj doseglo že nekoliko uspehov.

Zaščita delavstva v Jugoslaviji. V jugoslovanski državi se premalo spoštujejo socialni zakoni. Vzrok temu leži bržkone v gospodarski krotičnosti razmer, ki še vedno niso ustale življenjske standarde. O vzrokih in posledicah grozeče reakcije bo sicer drugi podrobneje govorili, zaenkrat se naj omejimo na naslednje podatke o zaščiti delavstva v Jugoslaviji.

Število obvezno zaščitnih delavcev je bilo leta 1922. 400.709 in sicer dne 1. julija; tistega meseca leta 1926 pa je število zaščitnih delavcev naraslo na 476.631. Koncem 1. 1926. pa se je število zopet skrčilo na 460.409. V letu 1926 je bilo zavarovanih moških 366.979, to je 77,32% in 107.631 ženskih, to je 22,68%. Z ozirom na število vsega jugoslovanskega prebivalstva je bilo zavarovanih le 3,95% t. j. niti ne 4 od sto! V posameznih pokrajinah se to zavarovanje v odstotkih vidi takole: V Srbiji 1,83%, V Dalmaciji in Črni gori 3,03%, v Bosni in Hercegovini 3,13%, v Hrvatski in Slavoniji 5,32%, v Vojvodini 5,51% in v Sloveniji 6,95%, skoro 7 odstotkov.

Zveza Slovenije z morjem. Ta problem se rešuje v jugoslovanski državi že nekaj let, ali dosedaj še brezuspešno, ker se nekatere inženirji in geologi ne strinjajo povsem z projektiranimi trasami. Vsi gospodarski kot tudi delavski krogi uvidevajo, da je zveza Slovenije z Jadranskim morjem vitalnega pomena za slovensko narodno gospodarstvo kot za Slovenijo samo. Predloženi so dosedaj trije načrti za zvezo Slovenije z morjem. Po mnenju prof. Koeha je najboljša varianta vladnega svetnika Župnika, ki je predlagala linijo Kočevje-Cabar-Delnice. Poleg Župnikovega projekta pa sta izdelana tudi načrta inž. Kličiča (Kočevje—Vrbovsko—Srpske Moravice) in za Musila za Brod-Moravice.

Slovenski krogi se predvsem zavzemajo za Kličičev projekt, ki je za Slovenijo tudi najbolj pripraven in cenen, dočim se za Župnikovo varianto zavzemajo predvsem prebivalci Gorskega Kotara, ki žele, da je izpeljana železniška proga, ki naj veže Slovence z morjem, po njihovem mnenju. Gorski kotar je pokrit z drevjem, katerega hočejo na ta način izvoziti bodisi v Italijo ali v druge dežele.

Ti boji, ki imajo predvsem lokalni značaj gotovo ne koristijo Sloveniji, ki že težko čaka na zvezo z Jadranskim morjem, ki bi gotovo dvignila promet v Sloveniji in s tem gospodarski nivo slovenskega naroda.

Volitve v trgovsko in obrtno-industrijsko zbornico v Ljubljani se bodo vnovič vršile, ker je vladni režim razveljavil volitev lanskega leta in postavil komisarija v osebi Iv. Jelčina ml. Sedaj je vlada na pritisk merodajnih krogov razpisala ponovne volitve na dan 30. oktobra. V industrijskem odseku so se zedinile vse politične stranke za kompromisno listo, dočim so se pogajanja za enotno listo v obrtnem in trgovskem odseku popolnoma razbila. Klerikalci, ki na vsak način hočejo imeti v svojih rokah tudi to institucijo, upajo, da bodo šele sedaj prišli do moči, vendar pa, kakor iz gleda po držanju gospodarskih krogov, te volitve ne bodo prinesle klerikalnem uspehu.

Občinske volitve se vrše v novembru in decembru na Štajerskem. Vse politične stranke se pripravljajo na boj. Problem je razdeljen kot po navadi v dva tabora, v liberalce in klerikalce. Le v industrijskih centrih se opaža več ali manj agitacija za delavsko stranko. Med posameznimi strankami se vrše pogajanja za enotni nastop, ki naj prinese vpliv, če že ne zmaga delavskim odbornikom in zastopnikom.

V Mariboru se bodo vršile volitve v občinski svet 18. decembra t. l. Agitacija pa se že sedaj pridno vrši. Mariboru načeljuje klerikalni župan dr. Leškovar, podžupan pa je liberalec dr. Lipold. Socialisti bodo nastopili najbrž enotno, tako, da je sedaj že precej izgledov, da bo v rdečem Mariboru zupnovale socialisti.

V Zagrebu je bil te dni že tretjič izvoljen za župana arhitekt Heinzl-Zanj so glasovali hrvatski meščanski blok, samostojni demokrati in Judje. Radičevići so se glasovanja vzdržali.

Trgovinska pogodba med Jugoslavijo in Nemčijo je bila podpisana v Berlinu te dni. Za Nemčijo sta podpisala pogodbo nemški državni tajnik zunanega ministrstva dr. von Schubert in legacijski svetnik dr. Eisenlohr, za Jugoslavijo pa izredni poslanik in pooblaščen minister Balugdič in univerzitetni profesor dr. Todorović. Novo sklenjena pogodba med Jugoslavijo in Nemčijo garantira obema državam največjo ugodnost. Tako zagotavlja pripadnikom obeh držav svobodno nastanitev in gospodarsko sodelovanje. Nemška država je dovolila posebne koncesije za uvoz jugoslovanskih poljedelskih produktov, jugoslovanska država pa je dala koncesije za uvoz strojev, tekstilnega blaga, kemikalij, usnja in papirja, kar vse Jugoslavija v največji meri potrebuje.

IZ PRIMORJA

Premišljen je učitelj Marij Strekelj iz Klanca v Istri v San Salvatore Monferrato v pokrajini Alessandria.

Trgatev na Goriškem je pričela te dni. Po Brdih je napravila toča vinogradnikom veliko škodo, po vipavskih vinorodnih krajih pa bo vinska letina precej dobra.

V Tomaju na Krasu je umrl Aloižij Šonc, dobro znan na gornjem Krasu.

Poskušene tatvine živega srebra v idrijskem rudniku je bil obtožen Fran Gnježda. Dne 2. avgusta je nalagal ukradeni srebro v prazne steklenice. Zasačili so ga in spoznali, da je bežal, kar se je dalo. Pred sodiščem v Gorici je bil Gnježda obsojen na eno leto in tri mesece zapora.

Obmejne izkaznice. Goriška prefektura je izdala novo okrožnico glede obmejnih okrožnic za potovanje v okoliš 10 km to in onstran meje. Izkaznice dobijo le lastniki posestev ali podjetja in zaposleni onstran meje. Dovoljen so ti le prehodi: Mojstrovka, Pakman, Podbrdo, Hotederska, Trata, Podplesko, Podlanišče, Breznik, Sorica.

Pri neki razpravi v Gorici je nastopilo kot priča majhno, drobkano kraško dekletce. Predsednik jo je izpraševal brez tolmacha in deklica je odgovarjala, kolikor pač se je pričela italijanskine v šoli. Tolmača ni bilo treba. Italijani so takoj z veseljem ugotovili ogromen uspeh italijanske osnovne šole. Slučaj kaže le, da so naši otroci nadarjeni in se kmalu pričue tujega jezika, s čimer pa še ni doseženo njihovo potučenje.

V Ajdovščini so otvorili tečaj, v katerem se bo mladina učila italijanskega jezika. Fašisti hodijo okoli in gonijo mlade ljudi v tečaj, češ, da se mora vsak drugorodec nemudoma naučiti italijanske.

Čez mejo je hotel iti pri Reki 22letni Valentin Rusjan iz Trsta. Prijeli so ga in reško sodišče ga je obsodilo na 6 mesecev zapora.

Na Bovškem je napravilo zadnje neurje ogromno škodo. Novo zgrajena cesta, ki vodi od Boveca proti Predelu, je skoro nerabna. Škode je okoli 200.000 lir.

Fašistično romanje v Rim. Goriški pokrajinski "dopolavro" priredi romanje Slovencev v Rim. Prične se 22. oktobra in bo trajalo pet dni. Romanje bo stalo vsako osebo 170 lir. Udeležba bo baje znatna. Najbrže sprejme romarje tudi papež.

Slovenska društva bodo razpuščena do zadnjega 3. oktobra t. l. Prepovedi se je vršilo razpuščanje slovenskih društev zato, da vlada vsem pokrajinskimi oblastim v Julijski Krajini ukazala, da morajo biti z oktobra odpravljena vsa naša društva. Goriška prefektura je dala razpustitvene odloke kar hektografski tisk, da je treba vpisati samo naslov društva in se nato po stari italijanski navadi kotlikor mogoče napačno. Tako bodo v najkrajšem času razpuščena še zadnja slovenska društva in kulturna Italija se bo ponovno našla pred svetom, da je med svojimi slovenskimi državljani temeljito zatrla prosvetno ognjišče.

JAVNA GOVORNIKA

Glasovi članov S. N. P. J. in čitateljev "Prosvete."

Provokator rojila in fehta.

Glencoe, Ohio. — Tisočaki, ti sočaki! Petdeset tisočakov! Vpije provokator v nekem listu in v okrožnicah, ki jih je razposlal na društvene tajnike Slovenske narodne podporne jednote z namenom, da bi zbral tisočake za njegov provokatorsko diktaturo, ter da bi rogovilli in asjal prepričevali slovenskim delavstvom s pomočjo njegovih klerikalnih zaveznikov.

Na piko si je vzel S. N. P. J. in njene voditelje, ker so nekaj jednotinega denarja posodili Zadrugi banki v Ljubljani, da bo v korist delavcem in kmetom. Zato so pa združeni sovražniki, ki vedno nastopajo proti jednoti, zagnali tak krik, ker oni ne marajo, da bi jednotin denar bil v korist delavcem in kmetom. Saj denar je vendar kapitalistične banke. Tako oni.

Provokator, ki se skriva pod komunistično krinko, zato ker je plačan in se aramuje poštenega hrvatskega imena, si je našel drugo ime, ko je prišel v Ameriko. To pa zato, da bo bolj vlekel pri Slovenceh. S klerikalno stranko pa je naredil kompromis, da tako skupno udari po Slovenski narodni podporni jednoti.

Fant, preporno si prišel v Ameriko in premlad si še, da bi ti mogel s tvojimi klerikalnimi zavezniki kaj škoditi S. N. P. J. Ta organizacija je že prestala velike boje. Imela je hude nasprotnike, ki so ji peli, da so jo uničili. Članstvo pa je še vselej take napade uspešno odbilo s tem, da je šlo na delo in ji pridobilo še več članov. Tako bo tudi sedaj. Ako bi gl. odbor ponovno petdeset tisočakov, bi ti naši prijatelji gotovo ne zavpili tako glasno, kot sedaj ko je nekaj koristnega ukrenili.

Provokator, ki sedaj tako kriči, je v vojni času vihtel svitlo sabljico kot nadlahtant in mostvo navduševal v boj za sveto vero in za presvetlega cesarja. Nikoli ni bil prišel v Ameriko in ne bi bil komunist, če bi Avstrija ostala cela, ker bil bi posut s medaljami po prsih na stroške delavcev in kmetov.

Zato pa je danes vse polno takih provokatorskih komunistov, ki hujkajo nemudoma delavstvo, da se maščujejo nad socialisti, oziroma nad socialistično stranko, ker so socialisti pomagali cesarjem, ko so po milosti božji sedeli na tronih; da so jim dali brcu za vedno. Ker so to naredili, tudi če ne bi nič drugega, se jim mora dati priznanje za njih veliki korak naprej. Pa pride provokatorski diktator, ki hoče članom SNPJ nekaj navedeti, pa še član jednote ni. Ako bi Čarli šel v Rusijo in tam kaj takega počel, tedaj sem prepričan, da bi ga k zidu povabili in ga ustrelili kot garjevega psa.

Članstvo Slovenske narodne podporne jednote se ne bo pustilo begati pa tudi si ne bo pustilo diktirati od nečlanov, kajtem niti mar ne gre kam mi denar denemo. Sedaj ko to Novače sitnari in fehtari, da bi mu njegovo provokatorsko delo še plačali, mu pokažimo figo. — Nace Ziemberger.

Temne sile morajo v brig.

Rušine, Wla. — Ker so že zopet začeli skrbeti za blagor naše jednote razni nečlani, kakor sta rev. Černe in Bartulović in drugi, je čas, da se oglašimo stari pionirji, kateri smo pomagali ustanoviti Slovensko narodno podporno jednoto zato, da smo se iznebili in rešili črnuhov, kateri so špekulirali z nevednostjo delavske mase in pri tem prav ugodno živeli. Ker jim je naša jednota zmedla že marsikateri račun, ni čuda, da bi jo radi uničili. Sedaj pa, ko so videli da kot odprti sovražniki ne opravijo nič, se skušajo prav po jezuitski delati največje prijatelje jednote, katerim je blagor jednote in njenega članstva največja skrb na svetu.

Jednota je dobra. Članstvo tudi, blagajna pa še boljše. Ampak glavni odbor — ta je vrag! Ako se nam posreči ubiti zaupanje članstva vanj, bomo bomo mi na konju. Tako si mislijo ti ptiči. Toda le brez skrbi bodite, kajti do tega je še daleč, ker članstvo naše jednote ni tako ignorančno, da bi verjelo v vašo naltolcevanja. Gospodje, mi delamo naše zaključke na podlagi dokazov, nikakor pa ne na podlagi vere.

Da je aklenil gl. odbor naložiti nekaj jednotinega premoženja na Zadrugo banko v Ljubljani, kakor ga naklada tudi v razne druge banke in bonde, za to je, kakor za vse drugo svoje delo odgovoren članstvo, nikakor pa ne raznim parasitom, kateri se še danes pasejo na račun ljudske nevednosti. Ako pri nas ni kaj prav, bomo pač sami znali napraviti, da bo prav.

Do danes ni še nihče dokazal gl. odboru nikakih nepravilnosti. Ravno nasprotno: več gl. uradnikov vodi jednotine posle že več terminov. Vsakdo pa tudi lahko vidi rezultat našega vodstva v procvitu S. N. P. J.

Zatorej članstvo, le priprosto pamet rabimo in imejno zaupanje v naš gl. odbor pa se bodo črne in temne sile kmalu spet skrile v svoje temne brloge. Pozdravi! — Frank Jelenc.

Pravniški kongres v Sarajevu

(Izvirno.)

23. septembra t. l. je bil v Sarajevu odprt tretji kongres poklicnih pravnikov Jugoslavije, katerega se je udeležilo zelo mnogo ljudi, ki jih zanima to vprašanje. Že na dosedanjih kongresih se je storilo veliko delo za izboljšanje naše zakonodaje. Doslej se je obdelalo še petnajst najaktualnejših vprašanj iz našega pravnega življenja ter pokazano je bila pot za reforme in reorganizacijo. Ali na to lepo gibanje pravnikov se niso ozirali oni, ki so bili na krivulji. Parlament in vlada sta bila gluha. Vse obljube so se izblinile v nič. Tako se danes z ozirom na zakonodajo nahajamo tam, kjer smo bili 1. decembra 1918, na dan Ujedinjenja, in blagoslavljajoči apokalipse narodnega jedinstva in unitarizma, živimo v polnem pravnem federalizmu.

Vprašanje je, ako bodo sklepi sarajevske skupščine imeli več arde, da prebijejo to zapreko brezdelja in zrušijo bastiljo lenoba v Beogradu. Pravniški vrste tudi sedaj svoje dolžnosti napram narodu. Skupščina v Sarajevu se je bavila s najaktualnejšimi in zelo značilnimi vprašanji za reformo naše zakonodaje. Naj navedemo nekaj točk:

Pravni značaj soproge v zakonskem, imovinskem in naslednem pravu v Jugoslaviji je vzbudil najživahnejšo diskuzijo, kajti principom, ki jih postavljajo koreferent dr. Ivo Mišić, univ. prof. v Subotici, je da je treba pravni položaj žene v gorenjem vprašanju postaviti na podlago enakopravnosti in vzajemnosti moža in žene, sicer ne nasprotujemo pravni. Največ borbe je glede žene-muslimanke, katerim odrekajo naši "prosvetljeni" tudi one pravice, ki se jih priznava ženam drugih ver; za te reče se zahteva, da se ozira na "stare običaje in navade," to je, da ostane njen obraz zakrit in da bo še v naprej sužnja v močevi hiši.

Dalje se je bavil kongres z vprašanjem o osnovnih načelih našega pomorskega prava. Podredovane odredbe iz katerih sestoji naša današnja pomorska zakonodaja so, kakor pravi referent o tem vprašanju; dr. Ante Verona, "v mnogih ozirom ne vzdržne in na drugi strani sestojajo pravni odnosi, ki se morajo čimprej uzakoniti," čaka jo na kodifikacijo ex novo.

Najaktualnejše vprašanje je pa zaščita vlagateljev in odgovornost organov akcijskih društev. To vprašanje je treba razdeliti v dve skupini, kajti pri navadnih delniških družbah ne pridejo v poštev toliko vlagateljev, tu je glavna zaščita delničarjev ter ureditve odgovornosti funkcionarjev teh društev. Vse odredbe, ki se tičejo teh dveh vprašanj spadajo v trgovski zakon. Vlagatelji v delniških družbah so pa glavno vlagatelji bank. Tu je treba zaščititi posamezne vlagatelje z

Slovenska Narodna Podporna Jednota

Ustanovljena 9. aprila 1904

Podporna Jednota

Inštop. 17. junija 1907
v državi Illinois

GLAVNI STAN: 2687-59 SO. LAWDALE AVE., CHICAGO, ILLINOIS

Izvrševalni odbor:
UPRAVNI ODSEK:
Predsednik Vincent Calmar; podpredsednik Andrew Vhrich, R. P. D. 7, Box 103, Johnston, Pa.; gl. tajnik Hlas Novak; tajnik bolniškega oddelka Lovrenc Gradicki; gl. blagajnik John Voghric; urednik glasila Jole Zavertnik; upravitelj glasila Filip Godina; rbovali zdravnik Dr. F. J. Kera, 6232 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio.

GOSPODARSKI ODSEK:
Frank Somrak, predsednik, 986 E. 74th St., Cleveland, Ohio; Frank Alech, 2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.; Jacob Zupančič, 2627 S. Ridgeway Ave., Chicago, Ill.

POROTNI ODSEK:
John Gorick, predsednik, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.; John Trčelj, Box 22, Strabane, Pa.; Tony Shragal, R. P. D. No. 1, Johnston City, Ill.; Frank Podboj, Box 61, Park Hill, Pa.; Anton Šular, Box 164, Gross, Kans.

BOLNIŠKI ODSEK:
OSREDNJE OKROŽJE: Lovrenc Gradicki, 2687-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VEHODNO OKROŽJE: Joseph Zorko, R. P. D. 2, Box 114, West Newton, Pa.; Anton Abram, 1169 E. 76th St., Cleveland, Ohio.

ZAPADNO OKROŽJE: Jacob Baloh, R. P. D. 88, Pittsburg, Kans.; jugoslad: Frank Klun, Box 958, Chisholm, Minn.; za sev. zap.: John Golob, Box 144, Rock Springs, Wyo.

Nadzorni odbor:
Frank Zajc, predsednik, 3639 W. 26th St., Chicago, Ill.; Ludvik Medvešek, 6409 St. Clair Ave., Cleveland, Ohio; Albert Hraat, 555 So. Pierce St., Milwaukee, Wis.

Združitelni odbor:
Frank Vilmar, predsednik, 2505 Augusta St., Chicago, Ill.; John Gili, 5436 So. Clifton Park Ave., Chicago, Ill.; Peter Gschel, 9553 So. Broadway, Denver, Colo.

POZORI: Korespondenca s glavnimi odborniki, ki delajo v glavnem uradu, se vrši takole:
VSA PISMA, ki se nanašajo na posle gl. predsednika, se naložijo: Predsedništvo S. N. P. J., 2687-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE BOLNIŠKE PODPORNE SE NASLOVI: Bolniški tajništvo S. N. P. J., 2687-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

DENARNE POSILJATVE IN STVARI, ki se tičejo gl. izvrševalnega odbora in jednote vohbe se naložijo: Tajništvo S. N. P. J., 2687-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VSE ZADEVE V ZVEZI Z BLAGAJNIŠKIMI POSLI se pošiljajo na naslov: Blagajništvo S. N. P. J., 2687-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Vse pritožbe glede poslovanja v gl. izvrševalnem odboru se naj pošiljajo Frank Zajcu, predsedniku nadzornega odbora, čigar naslov je zgolj: Val prizihi na gl. porotni odsek se naj pošiljajo na naslov: John Gorick, 414 W. Hay St., Springfield, Ill.

Val dopis in drugi spisi, namizila, oglasni, naročnina in sploh vse, kar je v zvezi s glasilom jednote, naj se pošilja na naslov: "PROSVETA," 2687-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ozirom na njih socialni položaj. Ukrepi spadajo v bančni zakon.

Dalje se je razpravljalo o izvrševanju civilnih razsodb pri nas, kar je zlasti važno radi tega, ker je v naši državi vsaka pokrajina obdržala svoje stare zakone, ker vlada pri nas v pravo še federalizem in ker zakonodaja še ni izenačena. Val so ostali še pri nekdanjih načinih izvrševanja.

Končno je kongres razpravljal o kolektivnih pogodbah med delodajalci in delavstvom, o čemer kongres zahteva, da mora naša zakonodaja uvesti in priznati kolektivne pogodbe o delu ter da jim da potrebno sankcioniranje, kakor so to uredile vse evropske države. Povdarja se tu tudi potrebo priznanja in poine zagotovitve avtonomnega razvoja delavskih strokovnih organizacij in njih neoviranega delovanja. Brez pravice združevanja ni delavskih organizacij, brez organizacij ni kolektivnih pogodb, pa naj se te sklepajo radi družabne solidarnosti, ali kot sredstvo za povzdig splošne kulture in materialne moči delavskega razreda ter boljše usposobljenosti za dosego razrednih ciljev.

Sprejele so se sledeče resolucije:
Resolucija pravniškega kongresa.
V soboto dopoldne se je končalo delo v posameznih oddelkih. Popoldne ob pol 5. uri se je vršila v dvorani narodnega gledališča zaključna seja pravniškega kongresa, na kateri so bile predčitate in sprejete naslednje resolucije, katere so predložili posamezni oddelki:

Zaščita vlagateljev.
O zaščiti vlagateljev in odgovornosti organov delniških društev je bila sprejeta naslednja resolucija:
Tretji kongres pravnikov kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev smatra, da je država dolžna, da bdi nad narodno varčnostjo. Ta cilj se nalaže doseči s podpiranjem in izpolnjevanjem specifičnih depozitnih zavodov, kateri nudijo s svojo organizacijo, s svojo prirodo in svojim poslovanjem maksimalno sigurnosti. Odsek smatra, da se banke ne smejo ovirati v zbiranju narodnega denarja, toda istotako se tudi ne sme dopustiti polna svoboda v upravljanju istega. Ta pravica nalaga tudi dolžnost, katere je doprinese v postulat čim večje sigurnosti.

(Dalje prihodnj.)

NAZNANILO IN ZAHVALA.

S tušnim srcem naznanjam sorodnikom, znanec in prijateljem žalostno vest, da je nemila smrt pretrgala nit življenja naši ljubljani hčerki, otiroma sestrici

JOSEPHINE OKLESEN.

Rojena je bila 21. jan. v Caneburgu, Pa., in umrla pa je 8. oktobra 1927. Pogreb se je vršil 5. okt. t. l. po katoliškem obredu na tukajšno pokopališče v Claridge, Pa. Bolehala je del časa na arčni bolnici in zadnjih osem dni je pa dobila paralizo, naskar ni bilo več nobene pomoči sanjo. Prav lepo se zahvalimo vsem, ki so jo večkrat obiskali, ter znani čuli za časa njene bolezni in sicer mr. Matija Regina, ki je prečul s nami celih osem večerov poleg njene bolniške postelje in ob njenem mrtvaškem odru. Ravnotako hvala mr. Jos. Pivici, ki je bil pri nji ob njeni zadnji uri. Lepa hvala vsem sosedom in prijateljem, ki so nam bili v tolažbo s nami čuli in sočustvovali. Najiskrenejša hvala vsem darovalcem krasnih vencev in cvetlic, ki so jih darovali naši ljubljani hčerki v zadnji pozdrav in sicer sledečim: društvo German Beneficial Union, District No. 19, Claridge, Pa., družini mr. in mrs. Regina, Johnu Regina, mr. in mrs. Pivici, mrs. Mary Belty in mrs. Fabjančič za krasne vence in sveče cvetlice. Najlepša hvala vsem akupaj, ki ste se pogreba vdeležili in nas tolažili, ter nam pomagali ob času žalosti, ob smrti naše nepozabne nam hčerke. Tebi draga hčerka in sestra, pa želimo, počivaj v miru in lahka naj Ti bode ameriška zemlja. Zaljubljeni ostali: Filip Oklesen, oćim, Mary Oklesen, mati; Mary in Annie, sestri; Julia in Philip, polubrat in sestra, val v Claridge, Pa.

Due darili za nove naročnike

Kdor se potrdi v sedanjih kampa-nji in dobi osem polničnih ali črni coloratne naravnost na darilo "Prosveto" in polno cilo vošč upravitelja, čeli krasno namizopojno pisalo pavo

avtomatični svizčnik

s toplem statusi znakom S. N. P. J.

Vilko Mazi:
Bela vrana

Lojzka niti ni kazala preveč osumpljivosti nad čudakom ženi-
nom. Srmežljivi, kakor je bila,
ji je bilo še po godu, da ne bodo
oprezali okoli oken in vrat, če-
sar se je najbolj bala. Namestu
Naceta se je vlegla k njej tašča.
Razgovarjali sta se še to in ono,
dokler ju ni objel spamec. Tudi
drugi večer in drugi teden, da
še celo drugi mesec je bilo ta-
ko.

Cez dan so imeli polne roke
dela: košnja, žetev, mlatev. Sta-
ri je vendarle gledal, da bi pu-
šal mlada dva sama, pa mu ni
šlo po želji. Ob nedeljah sta se
umaknila z materjo za vse po-
poldne kam v senožeti ali v
gozd. Ali ko sta se vrnila, sta
ju našla kje pred hišo, vsakega
v svojem koncu, v čisto vsakda-
njem pogovoru o letini, živini,
ali pa v premlevanju kakšne no-
vice iz kmetijskega tednika.

Ljudje so kajpa kmalu do-
znali o čudasti mladega Žu-
ge. Stari se jih kar ni mogel
več otepati, čeprav mu drugače
ni bilo lahko priti do živega.

"Ali že pripravljate zibko?"
"Za dvojčke, kaj?"
"Tak fant bo, da pojde koj
precej po tobak."

"Kdo pa je Nacetu delal škor-
nje?"
"Priporočam se za botra."
"Take so mu brusili, kamorko-
li se je napotil v dolino. Mohor-
jev je nekdo celo hišo popljal
z vsakojakimi zbadljivkami. In
nekega jutra je javkalo pred
Žurgovim pragom bomo ščene v
staremu cekarju, poleg njega pa
je ležal kos papirja, počekani z
okorno roko:

Na Rakoljku so skupili
enega ščeneta,
jutri ga bodo krstili
za Naceta ali Blažeta,
očitiraj-som-som-som! ...

Zuga je prvi ugledal ta današ-
nji dar, pa je pograbil vse sku-
paj in nesel Nacetu na skedenj.

"Vidiš, take že uganjajo." In
mu je prečital, kakor je bilo na
papirju. "Ali si možak, ali si
mevža, to te vprašam? Saj ti
bo žena pobegnila in mene bo
koniec te sramote. Taj daj si
že kaj dopovedati in se preseli
v hišo!"

"In kaj bo potem?" je vpra-
šal Nace, kakor da niti malo ne
sluti svojih zakonikih obvezno-
sti.

"Kaj bo!" se je zavzel oče, ki
mu ni šlo v glavo tako čudno
vprašanje. "Bo še kaj, če vrag
ni. Tako zalo nevesto imaš —
menda vendar nimaš kisa v ši-

lah ... Bo še kaj, pravim, samo
v hišo se spravil! Tega pa ne
prenešam, da bi mi ščeneta na-
stavljali na prag."

Tisto jutro je prišel na Ra-
koljek trški župnik. Nabiral je
grobe, ki jih je imel v mračni
torbi še lepo kopico, največ tem-
norjavih furčkov, pa tudi nekaj
lišč. Seveda se je pri tej pri-
liki oglašal tudi pri Žugovih. Na
moč ga je sanjalo, kako je z
mladim parom, o katerem so
tudi do njegovih ušes prišle ne-
verjetne novice. Stari mu je
kar brez ovinkov povedal, kako
in kaj.

"To ni nikaka sramota, ljubi
moj," je prepričevalno razlagal
župnik. "Sramota je razsuda-
nost, ki je je čedalje več na sve-
tu. O, kako čista otroka bošja
imate v hiši! Da bi bilo še kaj
takih v moji fari in na vesoljni
zemlji sploh! Kakšen ponos kr-
ščanskim roditeljem in sveti ka-
toliki cerkvi!"

Zavil je oči, da bi se mu bile
skoro prevrtnile, in je nadalje-
val:

"Ampak zakonska zveza ima
tudi svoj namen, kakor pravita.
Svoj aveti in vzvišeni namen,
da, da. Blagor mu sicer, kdor
tega ne ve, dokler mu ni treba!
Ta dva ne vesta. Vidim, da še

ne vesta. Angeli cvet sta,
pripravljeni za rajski sad. O,
kako redek primer v teh razsu-
danih časih! Bela vrana, zares
bela vrana je tak primer ...

In zdaj? — Ni drugega ni,
ljubi moj, poučiti ju bo treba,
bolj natanko poučiti. To bom
še jaz opravil. Saj je tako re-
koč moja sveta dolžnost, da ju
poučim. Če preje bi ju bil mo-
ral, pri ispravevanju, ampak
dandane je še vse poučeno, še
v šolskih klopek, ljubi moj, in
bolj, nego je vobče treba. O
Lojzki sem bil uverjen, da bo
res nevedna, toda, da bi bil kak-
moški v teh časih tako nedol-
ni kakor vasi Nace, nak, tega
bi si pa ne bil mislil ... A to ni
sramota, o ne! — Zdaj ju pa
kar v hišo pokličite, da jima ne
bo treba hoditi v župnišče."

Ko je Žuga vstal, je videl, da
je župnik potegnil iz žepa ten-
ko, rdečo knjižico in jo je polo-
žil na mizo ...

Nace se je tisti večer preseli-
l v hišo. Štiri mesece ga je ča-
kala bela postelja poleg neveste
in morda bi ga še, da ni bilo ti-
sti dan župnika na Rakoljek.
Starina se je odvalil tečaj ka-
men od arca. V svoji kamri, ki
je bila poleg spalnice mladih za-
konov, sta se pozno v noč na-
penjala ušesa. Vsa glas on-
kraj tenke stene ju je navdajal
z zadovoljstvom. In proti jutru
sta ju nalašč pustila, da sta po-
ležala, če se jima je ljubilo. De-
la itak ni bilo posebnega, ker je
bilo polje že popravljen in je
že oginjala Rakoljek prva
snežna odeja. Živino pa sta
stara dva lahko sama oskrbela.

Nace se je bil ves izpremenil.
Vse bolj živahen je postal in kaj
rad se je pomudil z Lojzko pri
topli peči v pritajenem, nežnem
kramljanju, kadar jima je le čas
dopuščal.

Po Svečnici si je stari že zopet
podjetno zavil brke, kadar je
stopil v trško gostilno. Široko
je sedel na mizo in gledal po go-
stih, kakor bi hotel reči: "Nu,
zdaj se oglašite, spregate zbadli-
ve, da vam jih kaj naštejem!"
Toda nihče se ni več obregnil
obenj. Saj je še domala vasa fa-
ra vedela, da se pri Žugovih ne-
kaj obeta in da ima galiki mizar
še naročilo na pisano zibko.

Ravno o svetem Jakobu je
Lojzka povila čvrstega pobiča.
Več ko pet let je tahtal. Babi-
ca je rekla, da takega junaka še
ni ujela v svojih štiridesetih
letih. Seveda ga niso krstili ne
za Naceta, ne za Blažeta, am-
pak za Jakca, kar je še posebno
razveselilo župnika. Ne samo,
ker je dobil pogodovnjaka, am-
pak — in to je imel samo sta-
remu Žugi — ker se je ta kam-
pelje rodil prav za prav po nje-
govem receptu ...

Tisti dan je Nace vrisal ka-
kor prešeren fant. Val grič
okrog Rakoljke so odmevali nje-
govo radost. Starega je zopet
"dajal revmatizem"; nu, kako
tudi ne ...

NA PRODAJ
je dobro urejena masnica, stroj
za izdelovanje ledu in "truck."
V ozadju masnice je stanovanje.
Promet znaša na teden povpreč-
no okrog \$1200.00. Cena smer-
na. Vprašajte na: 1750 W. 63rd
St., Chicago, Ill.—(Adv.)

RAD BI IZVEDEL
kije se nahaja Jerry Stankovich,
doma iz vasi Malo Brdce št. 15,
pošta Jelšane. Pred dvema le-
toma se je nahajal pri meni v
Michiganu in potem je pa odšel
v Cleveland, Ohio, zadnje pismo
sem dobil od njega nekako pred
božičem. Cenjene rojake lepo
prosim, če je komu znano, kje
je, naj mi sporoče, ako pa bo-
de sam to čital, naj se mi nemu-
doma javi. Jaz moram izvedeti
zanj. A. Kordish (po domače
Hosta s Poljan pri Ložu), Box
427 Munising, Mich. (Adv.)

**PRIDITE IN OGLEDITE SI
HIŠE!**
Krasna, zidane hiše na 5227
— 31 So. Kilpatrick Ave., pol
bloka od Archer ave. poulična
železnica. Cena je \$8760. Te
hiše je bila ravno kar dogotov-
ljena, ima pet sob, notranjost
izgotovljena v hrastovini, kur-
java po vseh prostorih, klet za
sadje in drugo, veliko podstreš-
je, najnovejša plumbarska na-
peljava, ter zaprti "porch." Zra-
ven tega je peč za segivanje od-
padkov. Lot meri 80x126. Govo-
rite s stavbenikom, ki bo na li-
cu mesta v soboto in nedeljo.
Joseph Strnad, 1808 So. Ash-
land Ave. Telefon: Canal 1272,
Chicago, Ill.—(Adv.)

Ali ste še naročili Prosveto
ali Mladinski list svojega prija-
telja ali sorodnika v domovino?
To je eni dar trajne vrednosti,
ki ga za mal denar lahko polje-
te svojcem v domovino.

NA PRODAJ
je nova zidana sedemsobna hiša
z kopalnico, in ena nova lesena
petosobna hiša z kopalnico, mo-
derno urejena. Te hiše se naha-
jajo v industrijskem mestu,
kjer je več tovarn in prilika za
dobiti delo. Vzame se tudi praz-
no stavbišče (lots) kot delno
plačilo za hiše. Vsa vprašanja
naslovite na: Stephen J. Rush-
kin, Box 1674, Pittsburgh, Pa.
(Adv.)

POSEBNA UGODNOST
se nudi vsem potnikom pri
**NORTH GERMAN
LLOYD**
Potujte v stare domovine in
nazaj na najnovejših in mo-
dernih parnikih kot so Colum-
bus-Berlin, München, Stutt-
gart, Dresden, itd., kateri so
opremljeni s udobnostmi. Izvrst-
na postrelba.
Znakovna cena za izletne listke.
Naravnost in najhitrejša pot v
vase domovine s North Ger-
man Lloyd.
Posebna milana cena na Se-
lenici in Bremen v vse kraje
Evrope. Za nadaljnja pojasnila
vprašajte pri lokalnem zastop-
niku ali v glavnem uradu pri
**NORTH GERMAN
LLOYD**
160 N. La Salle St. Chicago, Ill.

**POJASNILO DRUŠTVENIM
TAINKOM IN POŠILJATE-
LJEM RAZNIH NAZNANIL.**

Kadar pošljete listu Prosveta
kakorikoli naznanila in za-
hvale o smrti, tedaj vselej povej-
te v pismu, ali želite imeti pla-
čan oglas ali kot navadno vest.
Ako je priobčeno kot navadna
vest, se izpusti iz naznanila vse
osebne zahvale in imena posa-
menikov, ter se tako naznanilo
priobči brezplačno. Kadar pa
hočete imeti priobčeno celo vrsto
raznih imen in drugih stvari, je
pa to oglas, za katerega se mora
plačati, to velja za člana in za ne-
člane. Nadalje velja isto tudi za
razne prireditve, veselice, shode
itd. Vselej je treba povedati
ali hočete imeti plačan oglas ali
kot navadno članikarsko vest,
tudi v takem slučaju se za
navadno vest, naredi stvar
bolj na kratko in se pove le
vsnajši del. Če pa naročite,
da naj bo plačan oglas, se
priobči vse, kar zahtevate. Isto
tako velja za vse druga nazna-
nila, če se koga liče, živitvene
pomisli, prodaje, itd. Za vse
take stvari se mora vedno po-
vedati, da naj bo to oglas, koliko-
krat naj se isti priobči in da bo-
deto zanj plačani. To pojasnilo
dajemo radi tega, ker je to skop
konvencije, da se potem ravna-
mo val, druživa, člani, naročni-
ki in upraviteljske liste. Prosim,
da te upošteva in se po tem
ravnate. — Filip Godina, upra-
vitelj.

**Prihodne prireditve kluba št. 1
J. S. Z.**
Pariski spore "nova". Koncert št.
nov. v dvorani S. N. P. J.
Klub št. 1, J. S. Z. Dne 31. dec.
Študentska zabava v dvorani S. N.
P. J.
Klub št. 1, J. S. Z. Dramska pre-
stava 29. jan. 1928, v dvorani S. S.
P. S. — Druge prireditve kluba št. 1

Ivan Zorec:
NJENA POT

(Dolje.)

"O, vseh devet večnih Muz—saj nisem ho-
tel ničesar tega, kar se je zgodilo! Samo čist
in blag genij naj bi mi bila—"

"I, seveda!" se mu je rogala ostru misel.
"V oltarju svojega narejenega svetofalja in
emeravega malodušja naj bi se bila kremšila
in kisala, da bi bila jalov, malik v živem življe-
nju, ki ga ti nisi znal živeti po pameti in re-
nici! Ali nisi vedel, da je žensk pravo življenje
—ljubezen? To je tudi edino, kar ima in rada
pokloni in z vsem srcem da onemu, ki je tega
vreden. In njeno najostrejšo orožje, ki seka
skeleče rane, je ta njen dar, pa naj je darovan
tako ali tako. Če te je razočaral, si sam kriv,
ker si pozabil, da je ljubezen prav za prav samo
kratkotrajna premirje v ardimem boju med nasilnim
samcem in zvito samico ... Najboljša žena
pa moža vsaj sedemkrat na dan goljufa—"

"In vendar—! Vsa razodela naj bi mi bila,
da ne bi bil iskal in blodil v zmoti!"

"O, penik v nadzemskih višavah, kaj se
še ne vrneš na trdna zemeljska tla?—Torej
odpela in slekla naj bi se bila pred tvojo samo-
ljubno sebičnostjo in si akeseano potresla pepela
na svojo grešno glavo? Katera ženska bi sto-
rila to in priznala brez nujne potrebe svoje
skeleče in nezacepljive rane iz prestanega boja
z neobzirnimi in divjimi možmi?"

S takimi trpkimi mislimi je obupno ubijal
še zadnje medle lakrice spomina na lepo Mari-
jo, ker ji ni mogel odpustiti, da ga je prevarala
v njegovi lepi veri.

"Na solnce pojdi in ob morju hodi, pa bo
vse dobro!" je silila bolehnega moža.
"To solnce je polno prahu in me peče, ne
greje," se je branil.

Ponoči ni mogel spati. Vsa večer sproti
ga je pekla skrb za razvajeno hčer, ki se je
bila navadila, da se je kamo vračala z dolgih
isprehodov.

"Priznajte mi, nesrečni otrok, vsaj še
teh par ur, dokler živim!" jo je proseče kregal.
Marijo se je oči smilili bolj kakor ženi. Ko
je bil neki večer posebno alab, se je hudo ustra-
šila in je začela ostajati doma. Posedala je
ob njegovi postelji in se je trudila, da bi mu
olajšala bolečine.

"Ne, ne—z menoj je pri kraju, to vidim,"
je ječal stari. "Samo tam, doma bi še okre-
val."

"Pa pojdim tja, oče, takoj pojdim!" se
je vdala.

"O, kaj neki čenčata!" se je jezila Vrtač-
nica. "Kaj bi tam? Tu je lepo, bolezen mine
najprej tu!"

"Če pa oče želi tja—?" je ugovarjala
hči.

"In kaj bi bilo s tvojo službo, a? Ali to
ni nič?"

"Službe so tudi tam, lepe in pametnejše!"
je učil mož.

Vrtačnica je krčevito zajokala. Njena
lhta je pokopala možev in hčer in lepi in pa-
metni načrt.

Marijo odslej ni dala miru in pokoja lju-
boča skrb, kako bi pomagala oslabelemu očetu.
Predobri in bolehnosti mož je, kakor je videla, na
lubo ženi opustil vsako misel o preselitvi v
one lepe in zdrave domače kraje. O, če bi siro-
mak imel vsaj vsa ga zadošči, kar mu je po-
trebno v onemogeli betežnosti, da bi mu tako
vidno ne umirale hirajoče moči! A kje vzeti
denar? Njegova revna pokojnina in njena ne-
znatna plačila, kolikor je ni mati potrošila za
njene prekopirne obleke, sta komaj zadostovali
za nujne vsakdanje potrebe. In kje so zdravi-
la in priboljški za bolnika?

V tistih dneh šele je začela spoznavati vsa-
kdanjo skrb in vrednost življenja ter neložljivo
potrebno in vrednost denarja.

Niti z eno samo kratko mislijo se ni ustav-
ljala ob precesnem in sanjavi Francetu. Vsi
nemirni utripi njenega iskajočega srca so drh-
teli in uhajali k vselemu Emilu, ki je bil sme-
rom živahen in lehkomišeln kakor ona sama.
Takrat jo je bilo peklo in boleče žalilo, a zdaj
se je v akeseani hvalečnosti gorko spominjala,
kako rahločutno in bratovsko ji je vasiljeval
večje in manjše vstice, da bi imela kaj v roke
vzeti, kadar bi si hotela nabaviti košček vese-
lja, kakor je trdil s svojimi smejočimi se očmi.
"Zakaj se ne bi vzela, če se infava rada?"
je silil.

"Prav lepa hvala! Samo s tem ponižanjem
mi priznajte!"

"Če bi mi videla v srce, ne bi mogla od-
klanjati!"

"In ti meni ne ponujati, če bi vedel, kako
me to boli."

"A jaz sem mislil, da bi imela kaj skup-
nega: Kar je žena, to je mož, pravi sveti Am-
broš!" se je smejal.

"Sveti Blaž pa pravi, da je to laž!" se je
hihotala še ona. "Samo ljubezen bodi najina
skupna last!"

O, pa je neložljivo samo taki spomini,
—tudi vsi drugi dokazi njegove tople naklo-
njenosti so se ji obnavljali v skrb in otožnosti
polnem arcu.

Tako mehko in otožno je bilo torej Mari-
jino duševno razpoloženje, ko je naenkrat spet
srečala Emila. In trepetajočega srca ji je pla-
nila vasa kri v glavo: pred očmi so ji za trenu-
tek zaplesali mavričasti kolobarji, in prsi so se
ji napejale in so padale v zatekljivem nemiru
temnega zadihovanja. A ko se ji je že čisto
približal, so ji otrpnile noge in roke, na ble-
di ustni pa se ji je siloma prikrajdel bolesten in
proseč, a komaj viden nasmehek.

(Dolje prihodnja.)

Božično potovanje

V JUGOSLAVIJO V SPREMSTVU IZKUŠENIH SPREMLJEVALCEV.
PRIDRUŽITE SE TUDI VI TEMU POTOVANJU, KER SE BODETE
UGODNO POČUTILI V DRUŽBI ROJAKOV.

"MAJESTIC" odpluje 28. novembra v Cherbourg
"LEVIATHAN" odpluje 7. decembra v Cherbourg
"HAMBURG" odpluje 10. decembra v Hamburg
"ILE DE FRANCE" odpluje 10. decembra v Hayre
"BERLIN" odpluje 10. decembra v Bremen

POMAGALI VAM BODEMO DOBITI POTREBNE LISTINE, ZAGOTO-
VITE SI PROSTOR IN ZAHTEVAJTE POJASNLA OD NAŠEGA PARO-
BRODNEGA ODDELKA.

KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 BLUE ISLAND AVE.
CHICAGO, ILL.
OTTO KASPAR, predsednik.

NAJSTAREJŠA SLOVENSKA PAROBRODNA AGENCIJA V CHICAGU.

Božično potovanje

V JUGOSLAVIJO V SPREMSTVU IZKUŠENIH SPREMLJEVALCEV.
PRIDRUŽITE SE TUDI VI TEMU POTOVANJU, KER SE BODETE
UGODNO POČUTILI V DRUŽBI ROJAKOV.

"MAJESTIC" odpluje 28. novembra v Cherbourg
"LEVIATHAN" odpluje 7. decembra v Cherbourg
"HAMBURG" odpluje 10. decembra v Hamburg
"ILE DE FRANCE" odpluje 10. decembra v Hayre
"BERLIN" odpluje 10. decembra v Bremen

POMAGALI VAM BODEMO DOBITI POTREBNE LISTINE, ZAGOTO-
VITE SI PROSTOR IN ZAHTEVAJTE POJASNLA OD NAŠEGA PARO-
BRODNEGA ODDELKA.

KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 BLUE ISLAND AVE.
CHICAGO, ILL.
OTTO KASPAR, predsednik.

NAJSTAREJŠA SLOVENSKA PAROBRODNA AGENCIJA V CHICAGU.

Božično potovanje

V JUGOSLAVIJO V SPREMSTVU IZKUŠENIH SPREMLJEVALCEV.
PRIDRUŽITE SE TUDI VI TEMU POTOVANJU, KER SE BODETE
UGODNO POČUTILI V DRUŽBI ROJAKOV.

"MAJESTIC" odpluje 28. novembra v Cherbourg
"LEVIATHAN" odpluje 7. decembra v Cherbourg
"HAMBURG" odpluje 10. decembra v Hamburg
"ILE DE FRANCE" odpluje 10. decembra v Hayre
"BERLIN" odpluje 10. decembra v Bremen

POMAGALI VAM BODEMO DOBITI POTREBNE LISTINE, ZAGOTO-
VITE SI PROSTOR IN ZAHTEVAJTE POJASNLA OD NAŠEGA PARO-
BRODNEGA ODDELKA.

KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 BLUE ISLAND AVE.
CHICAGO, ILL.
OTTO KASPAR, predsednik.

NAJSTAREJŠA SLOVENSKA PAROBRODNA AGENCIJA V CHICAGU.

Marija se je v svoji zapuščenosti bolešno
spominjala mehke nežnosti in šegave pored-
nosti Emilove. Cimboli jo je skelelo Franco-
tovo umikanje, tem silnejša je postajala kop-
neča misel na ono skrito Emilovo gnezdece, iz
katerega je ušla, da bi ujela lepo stvar, večjo
blazenost.

Njeno hrepenenje je zaplalo včasih tako
nepremagljivo in hlepeče, da bi bila morda
kljub notranjemu odporu in ženski oholosti
pozabila vse ozire in stekla nazaj v toplo in
skrito gnezdece, kjer bi se v ljubčkovem na-
ročju skesano in sladko razjokala ter napila
mirne tolažbe, po kateri je vpila njena slabotna
duša, —če bi ji ne bile domače razmere usta-
vile lahkomišelnega koraka.

Oče je začel sumljivo hirati. Starost je
kar vidno počepala nanj. Zdelo se je, da mu
vsak dih v tem zatohlem ozračju vseja novih
strupenih klic v staro in onemoglo telo. Bil
je vel in medel, kakor izpodrežana bilka in ni
mogel pregnati otožne misli, da je zanj zdrav-
ja samo še tam sredi lepih, zelenih in tihih
dolin med nizkimi grički in temnimi hostami.
Z vsakim živcem je hrepenel v one daljne lepe
kraje, kjer koledujejo in vrisajo domače pes-
mi, valovijo cvetoča polja, in vejejo zdrave in
mehke sape preko vinorodnega, z belimi hrami
posejanega Primakovega in one jasne cerkvi-
ce, ob katero se naslaja stara davna črečnja z
vso svojo daleč vidno košatostjo ... O izda-
na lepota, ti sladka in daljna priča vse moje
bridke in vendar tako neskončno lepe in zdrave
mladosti, kako te nikoli ne morem in nočem
pozabiti!

V svoji nadožnosti je veliko presameval.
Žena je opravljala domača dela in vratarake
posele ter se je komaj zavedala mlečevega bed-
nega stanja. Preveč se je bila že vživela v
razkošno slajnost, s katero se je hrupno ba-
halo veliko mesto, in katero je bila s željnimi
očmi in se je ni mogla nagledati, —preveč se je
zagledala v nedosečnost, da bi bila mogla videti
bližnje bridkosti. Iz vake ulice jo je pozdrav-
ljal mladostni spomin, vsak obraz jo je spomi-
njal zorne mladosti. Tako vsaj se ji je zdelo.
—Kako more človek zbežeti, če poleti in posmi-
sije toplo solnce!

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (Sept. 30-27) po-
meni, da vam je naročnina po-
tekla ta dan. Ponovite je
pravočasno, da vam lista ne
ustavimo. Ako lista ne prejme-
te, je mogoče vstavljen, ker ni
bilo plačan. Ako je vaš list pla-
čan in ga ne prejmete, je mo-
goče vstavljen vlad napakega
naslova, pišite nam dopisnice in
navedite stari in novi naslov.

Nasli zastopniki so vsi dru-
štveni tajniki in drugi zastopni-
ki, pri katerih lahko plačate
naročnino.

Naročnina za celo leto je \$6.00
in za pol leta pa \$3.00. Člani
S. N. P. J. doplačajo \$4.00 na
leto, za pol leta \$2.00.

Za mesto Chicago in Cicero
za leto \$7.50, pol leta \$3.75, za
člane \$6.50.

Za Evrope stane na pol leta
\$4.50, za vse leto pa \$9.00.

Tednik stane na Evrope \$1.70.
Člani doplačajo samo 50c za
poštino.

Mladinski list stane za celo
leto \$1.20.

Naročnino lahko tudi sami
pošljete na naslov:

**UPRAVNIŠTVO
PROSVETA**
2657 S. Lawrence Ave.
CHICAGO, ILL.

Božično potovanje

V JUGOSLAVIJO V SPREMSTVU IZKUŠENIH SPREMLJEVALCEV.
PRIDRUŽITE SE TUDI VI TEMU POTOVANJU, KER SE BODETE
UGODNO POČUTILI V DRUŽBI ROJAKOV.

"MAJESTIC" odpluje 28. novembra v Cherbourg
"LEVIATHAN" odpluje 7. decembra v Cherbourg
"HAMBURG" odpluje 10. decembra v Hamburg
"ILE DE FRANCE" odpluje 10. decembra v Hayre
"BERLIN" odpluje 10. decembra v Bremen

POMAGALI VAM BODEMO DOBITI POTREBNE LISTINE, ZAGOTO-
VITE SI PROSTOR IN ZAHTEVAJTE POJASNLA OD NAŠEGA PARO-
BRODNEGA ODDELKA.

KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 BLUE ISLAND AVE.
CHICAGO, ILL.
OTTO KASPAR, predsednik.

NAJSTAREJŠA SLOVENSKA PAROBRODNA AGENCIJA V CHICAGU.

Božično potovanje

V JUGOSLAVIJO V SPREMSTVU IZKUŠENIH SPREMLJEVALCEV.
PRIDRUŽITE SE TUDI VI TEMU POTOVANJU, KER SE BODETE
UGODNO POČUTILI V DRUŽBI ROJAKOV.

"MAJESTIC" odpluje 28. novembra v Cherbourg
"LEVIATHAN" odpluje 7. decembra v Cherbourg
"HAMBURG" odpluje 10. decembra v Hamburg
"ILE DE FRANCE" odpluje 10. decembra v Hayre
"BERLIN" odpluje 10. decembra v Bremen

POMAGALI VAM BODEMO DOBITI POTREBNE LISTINE, ZAGOTO-
VITE SI PROSTOR IN ZAHTEVAJTE POJASNLA OD NAŠEGA PARO-
BRODNEGA ODDELKA.

KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 BLUE ISLAND AVE.
CHICAGO, ILL.
OTTO KASPAR, predsednik.

NAJSTAREJŠA SLOVENSKA PAROBRODNA AGENCIJA V CHICAGU.

Božično potovanje

V JUGOSLAVIJO V SPREMSTVU IZKUŠENIH SPREMLJEVALCEV.
PRIDRUŽITE SE TUDI VI TEMU POTOVANJU, KER SE BODETE
UGODNO POČUTILI V DRUŽBI ROJAKOV.

"MAJESTIC" odpluje 28. novembra v Cherbourg
"LEVIATHAN" odpluje 7. decembra v Cherbourg
"HAMBURG" odpluje 10. decembra v Hamburg
"ILE DE FRANCE" odpluje 10. decembra v Hayre
"BERLIN" odpluje 10. decembra v Bremen

POMAGALI VAM BODEMO DOBITI POTREBNE LISTINE, ZAGOTO-
VITE SI PROSTOR IN ZAHTEVAJTE POJASNLA OD NAŠEGA PARO-
BRODNEGA ODDELKA.

KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 BLUE ISLAND AVE.
CHICAGO, ILL.
OTTO KASPAR, predsednik.

NAJSTAREJŠA SLOVENSKA PAROBRODNA AGENCIJA V CHICAGU.

Božično potovanje

V JUGOSLAVIJO V SPREMSTVU IZKUŠENIH SPREMLJEVALCEV.
PRIDRUŽITE SE TUDI VI TEMU POTOVANJU, KER SE BODETE
UGODNO POČUTILI V DRUŽBI ROJAKOV.

"MAJESTIC" odpluje 28. novembra v Cherbourg
"LEVIATHAN" odpluje 7. decembra v Cherbourg
"HAMBURG" odpluje 10. decembra v Hamburg
"ILE DE FRANCE" odpluje 10. decembra v Hayre
"BERLIN" odpluje 10. decembra v Bremen

POMAGALI VAM BODEMO DOBITI POTREBNE LISTINE, ZAGOTO-
VITE SI PROSTOR IN ZAHTEVAJTE POJASNLA OD NAŠEGA PARO-
BRODNEGA ODDELKA.

KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 BLUE ISLAND AVE.
CHICAGO, ILL.
OTTO KASPAR, predsednik.

NAJSTAREJŠA SLOVENSKA PAROBRODNA AGENCIJA V CHICAGU.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V
TISKARSKO OBRT
SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige,
koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem,
češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

**VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA
CLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE
NAROČA V SVOJI TISKARNI**

Cene zmerne, unijsko delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 So. Lawrence Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENNA POJASNILA